

Talijanizmi u govornom jeziku djece predškolske dobi

Šegon, Emili

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:823356>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-31**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

EMILI ŠEGON

TALIJANIZMI U GOVORNOM JEZIKU DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Pula, srpanj 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

EMILI ŠEGON

TALIJANIZMI U GOVORNOM JEZIKU DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

JMBAG: 0316002102, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij predškolski odgoj

Predmet: Talijanski jezik

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Romanistika

Mentor: doc. dr. sc. Lorena Lazarić

Pula, srpanj 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Emili Šegon, kandidatkinja za prvostupnicu predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Emili Šegon dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Talijanizmi u govornom jeziku djece predškolske dobi koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. POVIJEST I MULTIKULTURALNOST ISTRE	2
3. JEZICI U DODIRU	3
4. DVOJEZIČNOST ISTRANA.....	4
5. RAZVOJ LEKSIKA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	5
6. PRISUTNOST DVOJEZIČNOSTI KOD DJECE	6
7. ISTRAŽIVANJE „TALIJANIZMI U GOVORNOM JEZIKU DJECE“	7
7.1. SUDIONICI ISTRAŽIVANJA I MJERNI INSTRUMENT	7
7.2. ANALIZA REZULTATA PREMA MJESTU ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE.....	9
7.2.1. DV „Kockica“, Kršjan.....	9
7.2.2. DV „Lišnjak“, Pićan	11
7.2.3. DV „Rapčići“, Žminj.....	13
7.2.4. DV „Pjerina Verbanac“, Labin	16
7.2.5. DV „Pula“, Pula	18
7.2.6. DV „Olga Ban“, Sveti Petar u Šumi	20
8. USPOREDNA ANALIZA PODATAKA DOBIVENIH U ISTRAŽIVANJU	22
8.1. PREMA MJESTU PROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA.....	22
8.2. PREMA DOBI ISPITANE DJECE	24
8.3. PREMA SPOLU ISPITANE DJECE.....	31
9. ZAKLJUČAK	32
10. LITERATURA.....	33
11. POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA	35
12. PRILOZI.....	36
13. SAŽETAK.....	38
14. SUMMARY.....	38
14. SOMMARIO.....	39

1. UVOD

Pojam dvojezičnosti veoma je širok i kompleksan pojam koji nema točnu definiciju. Općenito, dvojezičnom osobom smatramo onu osobu koja se tečno koristi dvama jezicima. Kod djece koja u roditeljskom domu koriste rječnik različit od standardnog hrvatskog jezika, česti je prolazak kroz fazu jezičnog miješanja upravo zbog toga što se rječnikom svakodnevnice komunikacije susreće u vrtiću kroz različite aktivnosti. Upotrebljava li dijete riječi iz različitih jezika ne mora značiti da je nužno dvojezično. Međutim, vrlo je bitno poticati razvoj dječjeg govora i poticati učenje drugih jezika od samog početka jezičnog razvoja djeteta.

Cilj ovog rada je analizirati kroz povijest Istre utjecaj talijanskog jezika na istarskom području, razvoj istarskog dijalekta te prisustvo talijanizama. Posebna pozornost obratit će se na zavičajni govor djece predškolske dobi. Govorit će se o multikulturalnosti i dvojezičnosti žitelja Istre, točnije vertikalnoj dvojezičnosti i njenom utjecaju na razvoj leksika kod djece.

Za potrebe rada provedeno je istraživanje kojeg su odgojiteljice provele kroz zadani radni listić s djecom dobi od tri do sedam godina koja polaze DV „Kockica“ iz Kršana, DV „Rapčići“ iz Žminja, DV „Pula“ iz Pule, DV „Olga Ban“ iz Svetog Petra u Šumi, DV „Pjerina Verbanac“ iz Labina i DV „Lišnjak“ iz Pićna. U istraživanju je analizirano koliko djeca poznaju talijanske riječi: *la bicicletta* – bicikl, *il piatto* – tanjur, *i soldi* – novac, *la famiglia* – obitelj, *l'asciugamano* – ručnik, *il cuscino* – jastuk, *il prosciutto* – pršut, *le scale* – stepenice, *la lampadina* – žarulja i *la carriola* – kolica po „zvučnosti“. Odgojiteljica je pročitala zadanu riječ, a dijete ju je trebalo prepoznati „po zvučnosti“ i spojiti riječ sa slikom koja prikazuje taj pojam. Cilj je bio ispitati i utvrditi mogu li djeca predškolske dobi prepoznati i razumjeti talijanske riječi zbog prisustva talijanizama u govoru koji koriste.

2. POVIJEST I MULTIKULTURALNOST ISTRE

Kako bi se razjasnilo prisustvo talijanizama u istarskom govoru ukratko ćemo opisati povijest Istre. U Istri su se kroz povijest promijenili brojni vladari, ali je na proces identifikacije možda najdugotrajnije utjecala podjela Istre između Venecije i Habsburške Monarhije, početkom 16. stoljeća. Povjesničar Miroslav Bertoša navodi kako je veći dio Istre bio pod vlašću Venecije, dok je središnji dio bio pod vlašću Habsburgovaca (Bertoša, 1995). Padom Venecije 1797. godine i nakon kratkog razdoblja Napoleonove vladavine (1805.-1813.), Austrija 1813. godine dolazi u posjed cijele Istre i njome vlada sve do propasti Austro-Ugarske Monarhije 1918. godine (Bertoša, 1968). Kako navodi Bertoša (2006:18) „Geografija je vjerojatno najvažnija odrednica široke lepeze višeslojnih i višebrojnih identiteta naroda, društvenih skupina, čak i pojedinaca... Istarski identiteti od ranoga srednjovjekovlja do danas osebujan su zbroj “razmrvljenih” identiteta pojedinih dijelova hrvatskog etničkog prostora koji su se u tim prijelomnim stoljećima uobličivali pod utjecajima golemih promjena na Mediteranu, srednjoj i jugoistočnoj Europi. Traganje za identitetima započinje u prostoru.“

Poznato je kako je Istra u 20. stoljeću bila pod vlašću nekoliko državnih režima: od vladavine Austro-Ugarske Monarhije, koja je potkraj Prvoga svjetskog rata propala, Italije i fašističkog režima, do 1943. godine, dvogodišnjeg razdoblja njemačke okupacije do SFR Jugoslavije kada su „skrojene“ i danas aktualne granice između Jugoslavije i Italije i one unutar Jugoslavije, između socijalističkih republika Hrvatske i Slovenije. U Pazinu je 1943. godine „Rujanskim odlukama“ odlučeno pripojenje Istre Jugoslaviji (Dukovski, 2001), a nakon 1990. godine, osamostaljenje Republike Hrvatske. Osim brojnih vladara, od kojih je Austrija ostala u gotovo mitskom sjećanju žitelja (Nikočević i Škrbić, 2001), istarski je prostor bio i ostao često područje migracijskih tokova (Bertoša, 1968). U 20. stoljeću etničku sliku Istre bitno je promijenilo iseljavanje Istrana (pretežito Hrvata) iz Istre u doba fašističke vlasti (Orlić, 2008:48) te posebice egzodus Talijana, ali i Hrvata koji se nisu slagali s novom vlašću nakon Drugoga svjetskog rata (1947.-1954.). U istom razdoblju u Istru je doseljeno stanovništvo iz drugih dijelova Jugoslavije i Hrvatske (Banovac, 1998). Odnos moći se drastično promijenio jer su se Talijani, dotad elita na poziciji moći, našli u položaju nacionalne manjine. Novi val migracija, iako obimom najmanji, zahvatio je Istru nakon

Domovinskoga rata 90-tih godina 20. stoljeća, odlaskom dijela obitelji vojnika JNA i dolaskom prognanih i izbjeglih Hrvata (Orlić, 2008).

3. JEZICI U DODIRU

"Jezični su dodiri uvijek rezultat povijesnih i kulturnih dodira, a hrvatsko-romanski utjecaji i prožimanja trajali su od samih početaka hrvatske povijesti na istočnoj obali Jadrana, otvarajući putove prema mediteranskoj kulturi kao jednoj od važnih sastavnica hrvatskog kulturnog identiteta." (Sočanac, 2010: 9)

Prema Filipoviću (1986), povijest jezičnog dodira te početak njegova istraživanja o jezičnome posuđivanju i jezicima u kontaktu seže u 18. stoljeće kada su leksikografi počeli uočavati da u sakupljenoj rječničkoj građi postoje riječi stranog podrijetla. Pritom se javljaju termini jezično miješanje i miješani jezici. U 19. stoljeću lingvist Rasmus Rask je smatrao da miješani jezici ne postoje, jer bi njihovo postojanje impliciralo i promjenu strukture pojedinog jezika, te da se može govoriti isključivo o preuzimanju posuđenica. S druge je pak strane W. D. Whitney tvrdio kako se mogu posuđivati ne samo pojedine riječi, nego, radi boljeg razumijevanja, i čitave jezične strukture i zaključio da navedene promjene ipak nisu toliko radikalne te da jezici čuvaju svoj identitet (prema Vitković Marčeta, 2015).

Značajan je zaokret u tumačenju miješanja jezika učinio Hugo Schuchardt svojim poimanjem miješanih jezika kao nepotpune dvojezičnosti. Schönfelder definiciju miješanog jezika temelji na leksiku smatrajući da je posuđivanje samo jedna strana miješanja jezika (prema Vitković Marčeta, 2015). Prema Hermannu Paulu miješanje jezika je rezultat utjecaja jednog jezika ili dijalekta na drugi, pri čemu važnu ulogu ima stupanj razlikovanja tih dvaju jezika ili dijalekata. Paul se bavio i proučavanjem bilingvizma kao važnim uvjetom jezičnog posuđivanja (prema Filipović, 1986). Antoine Meillet smatra da je domena posuđivanja uglavnom leksik te da ne postoji leksik bez posuđenica. Kasnije, pedesetih godina prošlog stoljeća, Einar Haugen je umjesto dotadašnjega termina miješanje predložio posuđivanje, koje opisuje kao "proces koji se odvija kada bilingvalni govornik reproducira uzorak jednog jezika u drugom" (prema Filipović, 1986:25).

Teorija jezika u kontaktu uvelike je promijenila način gledanja na problematiku miješanja jezika. Nastala je između četrdesetih i pedesetih godina dvadesetog stoljeća

u Americi i Kanadi, a ključna su imena Werner Leopold, Einar Haugen, Uriel Weinreich i William F. Mackey. Po njima je polazište teorije jezika u kontaktu bilingvizam koji uistinu predstavlja "mjesto jezičnih kontakata" (Filipović, 1986). Najznačajniji proučavatelj ove problematike u nas je lingvist Rudolf Filipović, koji je u djelu „Teorija jezika u kontaktu“ (1986) postavio temelje proučavanju jezičnih dodira u nas. Kako i sam tvrdi, polazište su mu bili Haugen i Weinreich, no njegova se teorija, prikazana na primjeru engleskog i hrvatskog jezika, morala prilagoditi zakonitostima i osobinama ovih dvaju jezika. Prikaz procesa jezičnog posuđivanja, kroz različite jezične razine, postao je temelj i kasnijim istraživačima, za različite kombinacije jezičnih dodira (Vitković Marčeta, 2015).

Govoreći o talijanskom jeziku i o talijanizmima, svakako treba spomenuti Josipa Jerneja, Pavla Tekavčića, Carla Tagliavinija i Žarka Muljačića, koji su se u proučavanju talijanskog jezika doticali i njegova odnosa s drugim jezicima, pa tako i hrvatskog. Međutim, za hrvatsko talijanske jezične dodire, koji su dosad uglavnom prikazivani na primjerima iz korpusa koji pripadaju književno umjetničkom funkcionalnom stilu, najznačajniji su nam Jukka Hyrkkänen, koji se prvi bavio utjecajem talijanskog jezika na hrvatski u 16. stoljeću (1973) i Lelija Sočanac, koja je istraživala i na standardnojezičnom korpusu (Vitković Marčeta, 2015).

4. DVOJEZIČNOST ISTRANA

Prema istraživanju i radu Olge Orlić (2008) Talijani su u povijesti bili manjina na poziciji moći, dok su danas nacionalna manjina s posebnim statusom. To se najbolje očituje u tome što je Istarska županija službeno dvojezična, kako je zajamčeno Statutom Istarske županije, ali i statutima pojedinačnih gradova (vidi: Statut grada Pule, članak 3, <https://www.pula.hr/hr/opci-podaci/statut/>).

Iako talijanski jezik u Istri nije imao status manjinskog jezika, već je bio jezik elite, u okviru ovog bi se objašnjenja donekle mogla tumačiti i visoka razina prava talijanskog jezika u Istri (Orlić, 2008). Velik broj stanovnika Istre će o dvojezičnosti promišljati u kategoriji posve prirodne, gotovo automatske pojave. Poznavanje još jednog jezika je dodatna prednost i kvalifikacija koju stječu dvojezične osobe, dakle može se interpretirati kao oblik kulturnog kapitala (Bourdieu, 1986). Ipak, samo su rijetki svjesni da politička dvojezičnost, koja se očituje u čestim prijevodima govora koji

se ponavljaju, na talijanskom i hrvatskom jeziku, ne predstavlja bit dvojezičnosti. Prema Orlić, stvarna bit dvojezičnosti je međusobna komunikacija na dva različita jezika bez prevađanja i objašnjavanja značenja riječi. S obzirom na službenu dvojezičnost dijelova Istre, na prisutnost i različite oblike odnosa moći s pripadnicima talijanske manjine, na vidjelo je isplivao i nešto drukčiji odnos prema Talijanima, pogotovo u usporedbi s drugim nacionalnim manjinama u Istri (Orlić 2008).

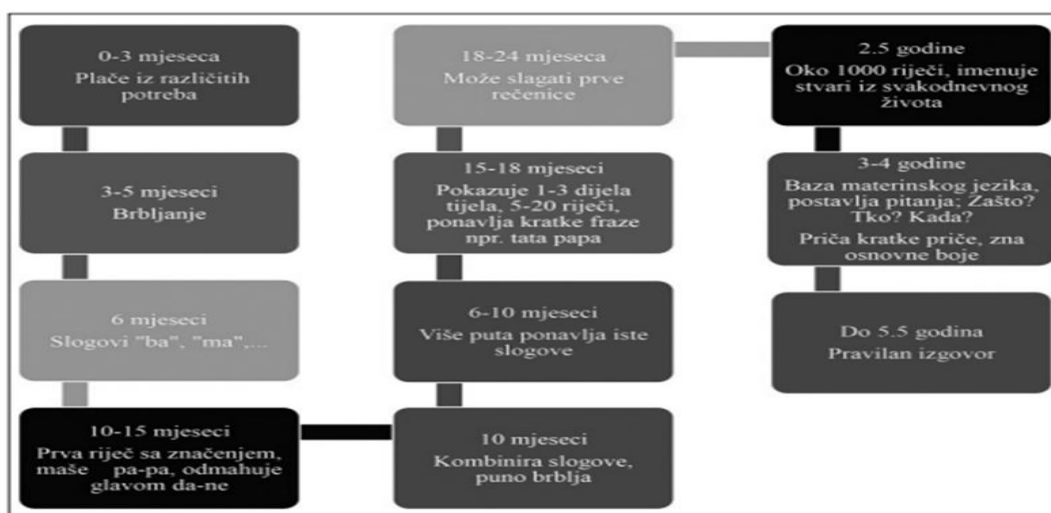
5. RAZVOJ LEKSIKA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Prema autorima Vrsaljko i Paleka (2018) dječji leksički razvoj nije samo usvajanje novih riječi već je i zahtjevan proces povezivanja riječi unutar kategorija i između različitih kategorija. Usvajanje i pohranjivanje riječi je neograničen proces koji s vremenom slabi zbog djetetove kronološke dobi i ovladanosti jezikom. Kod djeteta je veoma važno da shvati kako se više predmeta može imenovati jednom imenicom (npr. jaglac, suncokret, visibaba – cvijeće). S tom spoznajom izgrađuje leksik te stvara osnovnu razinu kategorije koja povezuje sve hiponime nadređene razine, npr. zelena, žuta, plava su hiponimi boja.

Prema Vrsaljko i Paleka (2018), nema jedinstvene teorije kako djeca usvajaju značenja riječi. Ipak, teoriju Champan i McLaughlin, prema kojoj djeca relativno brzo stječu informacije o riječi i pohranjuju ih u trajno pamćenje, što nazivaju „brzim povezivanjem“, smatraju jednom od važnijih. Županović Filipin (2015) smatra da djeca najprije usvajaju zavičajni leksem koji čuju od roditelja ili bliske sredine (npr. *bala*), a kasnije usvajaju i drugi, standardni leksem koji čuju u vrtiću ili školi (npr. *lopta*). Vrsaljko i Paleka (2018) (Slika 1) su mišljenja da se glasovna baza govora i razumijevanja kod djeteta formira tijekom prve godine života kada se pojavljuju i prve smislene riječi. Do 18. mjeseca traje razdoblje sporog usvajanja novih riječi kod djeteta. Slijedi, razdoblje tzv. eksplozije imenovanja u kojem se djetetov vokabular sastoji od 100 riječi. Nakon toga nastupa faza telegrafskog govora kada dijete počinje koristiti kompleksnije izraze. Dolazi do shvaćanja sintakse, počinju se koristiti imenice i glagoli, ali slaganje u rodu, broju i padežu kao ni poznavanje složenih riječi nije još prisutno. Vokabular trogodišnjaka doseže do preko 1000 riječi.

U razdoblju od druge do treće godine života dijete razumije više riječi nego što može izgovoriti. Te riječi uglavnom imenuju stvari i pojmove iz njihove neposredne

blizine. U drugoj godini života djetetov govor se sastoji pretežno od imenica i glagola koje stvara samo (npr. bi-bi) i onih koje je usvojilo od odraslih (npr. tata). U drugoj polovici druge godine dijete počinje povezivati riječi i stvarati prve rečenice (npr. Gdje mama?), dok između treće i četvrte godine dijete se služi rečenicama koje imaju i po četiri ili više riječi. U razdoblju od pete do šeste godine života dijete koristi i jednostavne i složene rečenice. Pritom, govor je gramatički točan, a gramatička struktura uključuje i padeže, množinu, glagolska vremena i slično. Riječi koje dijete razumije, ali ne koristi u govoru, spadaju u pasivan fond riječi, dok one koje u potpunosti razumije i koristi u vlastitom govoru spadaju u aktivan fond riječi. Mentalni razvoj djeteta se može procijeniti prema količini aktivnog fonda riječi.

Slika 1. Grafički prikaz razvoja govora
(Izvor: <https://hrcak.srce.hr/217843>)

6. PRISUTNOST DVOJEZIČNOSTI KOD DJECE

Dvojezičnost može biti vertikalna/okomita ili horizontalna/vodoravna. Vertikalna dvojezičnost podrazumijeva poznavanje materinskog i hrvatskoga standardnog jezika. Horizontalna dvojezičnost predstavlja odnos različitih stranih jezika kao što su npr. hrvatski jezik kao prvi i engleski jezik kao drugi jezik (Pavličević-Franić, 2006).

Dijete govori svoj kućni idiom prije polaska u školu. Kućni idiom je djetetov prvi jezik, odnosno jezik kojim govori njegova sredina. Prilikom polaska u školu dijete započinje s učenjem drugog jezika, standardnog pa nastupa proces u kojem međusobno djeluju dva ili više jezičnih sustava. U tom procesu dijete uočava jezične

pogreške, prevladava ih, uči nove jezike, razvija lingvističko mišljenje i uravnoteženu dvojezičnost (Pavličević-Franić, 2006).

Prilikom učenja standardnog jezika, dijete uči izraz i uporabu, a ne sam pojam. Kako je dijete već upoznato s pojmom može se reći da uči novu riječ za već poznati pojam. Težina usvajanja riječi na standardnom jeziku jednaka je težini usvajanja riječi na stranom jeziku. Primjerice, ako dijete za kuću govori *hiža*, jednako mu je teško naučiti novi izraz *kuća* na standardnom jeziku kao i *house* na engleskom jeziku (Pavličević-Franić, 2006). Prilikom usvajanja i učenja novog jezika dijete može naići na određene poteškoće. Dijelimo ih na razvojne, primjerice dob govornika, ili društvene, primjerice nepoticažno govorno okruženje. U cilju smanjivanja poteškoća kod djeteta potrebno je neprestano dopunjavanje vokabulara. Upravo zbog toga u komunikaciji treba razmatrati međusoban utjecaj hrvatskog standardnog i materinjeg jezika jer njihov odnos izrazito utječe na dječje jezične kompetencije (Pavličević-Franić, 2006).

7. ISTRAŽIVANJE „TALIJANIZMI U GOVORNOM JEZIKU DJECE“

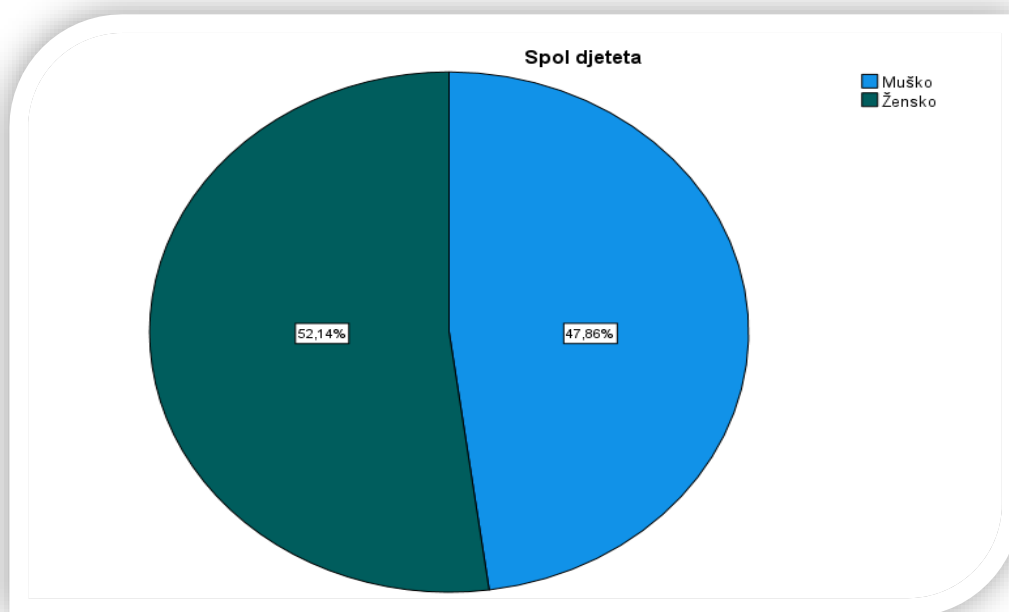
Puno je čimbenika utjecalo na to da su različiti jezici tijekom povijesti dolazili u dodire. Najčešći čimbenici bili su upravo migracije stanovništva iz jednog govornog područja u drugo, teritorijalna osvajanja te kultura. U hrvatskom jeziku (posebice čakavskome idiomu) posuđenice iz talijanskog jezika (talijanizmi) česti su slučaj. Valja napomenuti da se pod pojmom talijanizmi smatraju sve posuđenice s talijanskoga govornog područja, kako one iz talijanskog standardnog jezika, tako i one iz različitih talijanskih narječja. Odrađivanjem stručne prakse u malom istarskom naselju Kršan, primijetila sam korištenje čakavskog idioma u svakodnevnom govoru djece predškolske dobi što je potaknulo moj interes za temu ovog rada.

7.1. SUDIONICI ISTRAŽIVANJA I MJERNI INSTRUMENT

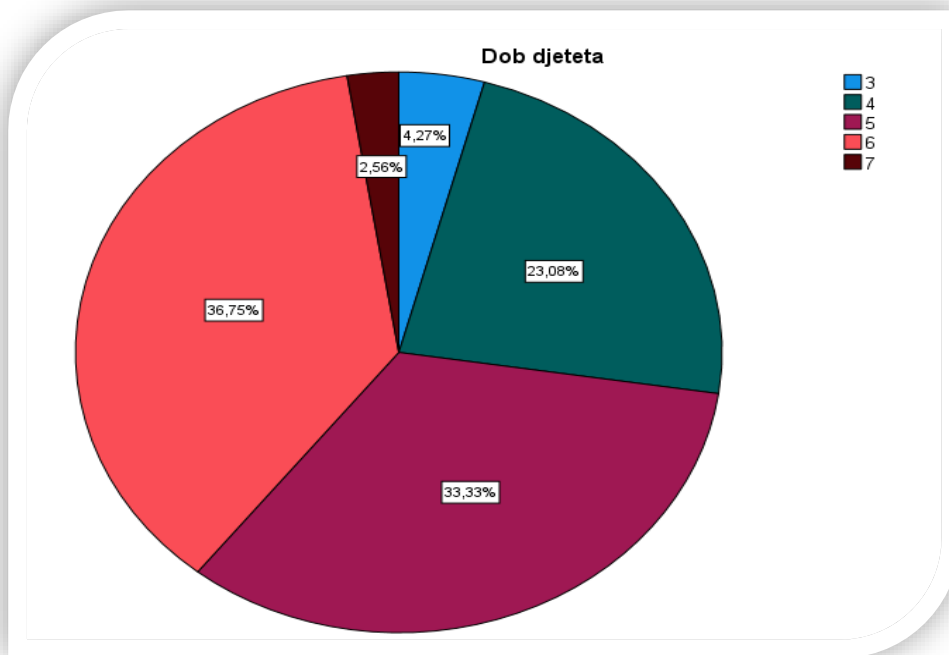
Za potrebe istraživanja sastavljen je anketni upitnik „Talijanizmi u govornom jeziku djeteta“ koji je sadržao pitanja vezana za vrtić (naziv, mjesto i skupinu) i sociodemografska obilježja ispitanika (dob i spol) i 10 pitanja u obliku radnog listića kojima se željelo ispitati koliko djeca mogu prepoznati „po zvučnosti“ riječ talijanskog

standardnog jezika (*l'asciugamano, il piatto, ...*) preko talijanizama koji se koriste u istarskom govoru (*šugaman, pjat, ...*). Djeca su na radnom listiću imala ponuđeno deset talijanskih riječi (*la bicicletta, il piatto, i soldi, la famiglia, l'asciugamano, il cuscino, il prosciutto, le scale, la lampadina, la carriola*) s odgovarajućim sličicama. Riječi su bile posložene jedna ispod druge dok su sličice bile razbacane. Odgajatelj je trebao pročitati riječi, redom jednu iza druge, a djeca su pritom trebala spojiti pročitane riječi sa sličicom u kojoj su prepoznali značenje pročitane riječi. Anketa je bila anonimna.

Istraživanje je provedeno u vrtićima u šest različitih mjesta u Istri: DV „Kockica“ u Kršanu, DV „Lišnjak“ u Pićnu, DV „Rapčići“ u Žminju, DV „Olga Ban“ u Svetom Petru u Šumi, DV „Pula“ u Puli i DV „Pjerina Verbanac“ u Labinu kako bi se usporednom analizom rezultata utvrdile eventualne razlike po skupinama/mjestima. U istraživanju je sudjelovalo 117 djece, 56 dječaka (47,86%) te 61 djevojčica (52,14%) (Grafikon 1) dobi od tri do sedam godina, točnije 5 trogodišnjaka (4,27%), 27 četverogodišnjaka (23,08%), 39 petogodišnjaka (33,33%), 43 šestogodišnjaka (36,75%) i 3 sedmogodišnjaka (2,56%) (Grafikon 2).

Grafikon 1. Spol ispitanika

Grafikon 2. Dob ispitanika

7.2. ANALIZA REZULTATA PREMA MJESTU ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE

7.2.1. DV „Kockica“, Kršan

Kršan, naselje u središnjoj Istri, 15 kilometara sjeverno od Labina, središte je istoimene općine. U Kršanu je i dan danas prisutan srednjočakavski ili ikavsko-ekavsko čakavski dijalekt koji u sebi ima veliki broj talijanizama. Ipak, od ukupno 2.951 stanovnika, u Općini Kršan, tek je 0,54% stanovništva talijanske nacionalnosti.¹

U DV „Kockica“ istraživanju je pristupilo 21 dijete, 12 dječaka i 9 djevojčica, među kojima su 3 četverogodišnjaka, 7 petogodišnjaka, 11 šestogodišnjaka. Trogodišnjaci i sedmogodišnjaci nisu zastupljeni.

Rezultati su pokazali kako djeca iz DV „Kockica“ najbolje poznaju talijanske riječi *la bicicletta* (N=20; 95,24%), *i soldi* (N=20; 95,24%), *il cuscino* (N=20, 95,24%) i *la lampadina* (N=20, 95,24%), nešto manje njih poznaje pojmove *il piatto* i *la carriola*

¹ Preuzeto sa: <https://www.istra.hr/hr/destinacije/krsan> [Pristupljeno: 20. 05. 2021.]

85,71% (N=18) te pojmove *la famiglia* i *le scale* 80,95% (N=17), dok najmanje djece prepoznaje riječi *l'asciugamano* i *il prosciutto* (N=15, 71,43%) (Tablica 1). Zanimljivo je kako trećina djece nije prepoznalo pojmove *l'asciugamano* i *il prosciutto* iako se u Kršanu za *ručnik* koristi termin *šugamon*, a za *pršut* termin *pršùt* koji su po zvučnosti vrlo bliski talijanskim terminima.

Tablica 1. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Kockica“, Kršan

Ispitani pojmovi:	Djeca koja su znala značenje pojmova		Djeca koja nisu znala značenje pojmova	
	Postotak	N	Postotak	N
<i>La bicicletta</i>	95,24%	N = 20	4,76%	N = 1
<i>Il piatto</i>	85,71%	N = 18	14,29%	N = 3
<i>I soldi</i>	95,24%	N = 20	4,76%	N = 1
<i>La famiglia</i>	80,95%	N = 17	19,05%	N = 4
<i>L'asciugamano</i>	71,43%	N = 15	28,57%	N = 6
<i>Il cuscino</i>	95,24%	N = 20	4,76%	N = 1
<i>Il prosciutto</i>	71,43%	N = 15	28,57%	N = 6
<i>Le scale</i>	80,95%	N = 17	19,05%	N = 4
<i>La lampadina</i>	95,24%	N = 20	4,76%	N = 1
<i>La carriola</i>	85,71%	N = 18	14,29%	N = 3

Tablica 2. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Kockica“, Kršan

Ispitani pojmovi:	Podjela ispitanika prema dobi (postotak / broj točnih odgovora)							
	3	4		5		6		7
<i>La bicicletta</i>	/	100%	N=3	85,71%	N=6	100%	N=11	/
<i>Il piatto</i>	/	100%	N=3	85,71%	N=6	81,82%	N=9	/
<i>I soldi</i>	/	100%	N=3	85,71%	N=6	100%	N=11	/
<i>La famiglia</i>	/	100%	N=3	85,71%	N=6	72,73%	N=8	/
<i>L'asciugamano</i>	/	66,67%	N=2	85,71%	N=6	63,64%	N=7	/
<i>Il cuscino</i>	/	100%	N=3	85,71%	N=6	100%	N=11	/
<i>Il prosciutto</i>	/	100%	N=3	71,43%	N=5	63,64%	N=7	/
<i>Le scale</i>	/	100%	N=3	85,71%	N=6	72,73%	N=8	/

<i>La lampadina</i>	/	100%	N=3	100%	N=7	90,91%	N=10	/
<i>La carriola</i>	/	100%	N=3	85,81%	N=6	81,82%	N=9	/

Analiza po dobi ispitanika pokazuje da su svi šestogodišnjaci prepoznali pojmove *la bicicletta* (N=11, 100%), *i soldi* (N=11, 100%) i *il cuscino* (N=11, 100%), dok su značenje pojmova *il prosciutto* (N=7, 63,64%) i *l'asciugamano* (N=7, 63,64%) znali najslabije. Među petogodišnjacima samo jedno dijete nije znalo prepoznati sve pojmove, ali su svi prepoznali pojam *la lampadina* (N=7, 100%). Četverogodišnjaci su prepoznali sve pojmove (N=3, 100%), osim pojma *l'asciugamano* (N=2, 66,67%) kojeg jedno dijete nije prepoznalo. Zanimljivo je kako su mlađa djeca ostvarila bolje rezultate u odnosu na stariju djecu (Tablica 2).

7.2.2. DV „Lišnjak“ , Pićan

Općina Pićan je općina u Istarskoj županiji, smještena u centralnom dijelu Istre, na području Labinštine. Po popisu stanovništva iz 2011. godine od ukupno 1827 stanovnika, u Općini Pićan je samo 0,55% stanovnika talijanske narodnosti.² Stanovnici Pićna od 2005. godine održavaju godišnji festival pod imenom LegendFest. Misija LegendFesta je povezati kulturu, stanovništvo i turizam, upoznati domaće i inozemne posjetitelje s bogatstvom hrvatske nematerijalne baštine i narodne predaje održavati živima. LegendFest je pravi pokazatelj koliko žiteljima Općine Pićan važno prenositi tradiciju i dijalekt s koljena na koljeno.³

U DV „Lišnjak“ anketa se je provela u skupini „Pčelice“ koja je smještena u Pićnu, a ispitano je 18 djece, 8 dječaka i 10 djevojčica. Od njih je 6 četverogodišnjaka, 6 petogodišnjaka i 6 šestogodišnjaka. Trogodišnjaci i sedmogodišnjaci nisu zastupljeni.

U DV „Lišnjak“ sva su djeca bila upoznata s talijanskom riječi *il prosciutto* (N=18, 100%). Značajan postotak djece prepoznaje značenje riječi *la bicicletta* (N=17, 94,44%), *le scale* (N=17, 94,44%), *la lampadina* (N=17, 94,44%) i *la carriola* (N=17, 94,44%). Čak 83,33% (N=15) djece prepoznaje značenje riječi *l'asciugamano*, dok je s riječima *il piatto* i *il cuscino* upoznato 77,78% (N=14) djece. *I soldi* je pojam koji je

² Preuzeto sa: <https://www.dzs.hr/> [Pristupljeno: 26. 05. 2021.]

³ Preuzeto sa: <https://www.pican.hr/o-picnu/povijest-picna/> [Pristupljeno: 21.05.2021.]

prepoznalo 72,22% (N=13) djece. Pojam koji je djeci najmanje poznat bio je *la famiglia* (66,67%, N=12), iako se u Pićnu za *obitelj* koristi termin *fameja*, što je po zvučnosti vrlo blisko talijanskom terminu (Tablica 3).

Analiza po dobi ispitanika pokazuje da su svi šestogodišnjaci znali prepoznati pojmove *la bicicletta* (N=6, 100%), *i soldi* (N=6, 100%), *il prosciutto* (N=6, 100%) i *le scale* (N=6, 100%), dok je sve ostale pojmove prepoznalo 83,33% (N=5) djece. Samo 50% (N=3) petogodišnjaka prepoznaje pojam *i soldi*, a pojam *la famiglia* prepoznaje 66,67% (N=4), s druge strane pojmove *la bicicletta*, *il prosciutto*, *le scale* i *la lampadina* prepoznali su svi petogodišnjaci (N=6, 100%). Pojam koji je najmanje poznat četverogodišnjacima (N=3, 50%) je *la famiglia*. Svi ispitanici, neovisno o njihovoj dobi, znali su prepoznati pojam *il prosciutto* (N=18, 100%) (Tablica 4).

Tablica 3. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Lišnjak“, Pićan

Ispitani pojmovi:	Postotak djece koja su znala značenje pojmovi:		Postotak djece koja nisu znala značenje pojmovi:	
<i>La bicicletta</i>	94,44%	N=17	5,56%	N=1
<i>Il piatto</i>	77,78%	N=14	22,22%	N=4
<i>I soldi</i>	72,22%	N=13	27,78%	N=5
<i>La famiglia</i>	66,67%	N=12	33,33%	N=6
<i>L' asciugamano</i>	83,33%	N=15	16,67%	N=3
<i>Il cuscino</i>	77,78%	N=14	22,22%	N=4
<i>Il prosciutto</i>	100%	N=18	0%	N=0
<i>Le scale</i>	94,44%	N=17	5,56%	N=1
<i>La lampadina</i>	94,44%	N=17	5,56%	N=1
<i>La carriola</i>	94,44%	N=17	5,56%	N=1

Tablica 4. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Lišnjak“ Pićan

Ispitani pojmovi:	Podjela ispitanika prema godinama: (postotak (broj djece koji su znali/ ukupan broj djece))							
	3	4		5		6		7
<i>La bicicletta</i>	/	83,33%	N=5	100%	N=6	100%	N=6	/
<i>Il piatto</i>	/	66,67%	N=4	83,33%	N=5	83,33%	N=5	/
<i>I soldi</i>	/	66,67%	N=4	50%	N=3	100%	N=6	/
<i>La famiglia</i>	/	50%	N=3	66,67%	N=4	83,33%	N=5	/
<i>L'asciugamano</i>	/	83,33%	N=5	83,33%	N=5	83,33%	N=5	/
<i>Il cuscino</i>	/	66,67%	N=4	83,33%	N=5	83,33%	N=5	/
<i>Il prosciutto</i>	/	100%	N=6	100%	N=6	100%	N=6	/
<i>Le scale</i>	/	83,33%	N=5	100%	N=6	100%	N=6	/
<i>La lampadina</i>	/	100%	N=6	100%	N=6	83,33%	N=5	/
<i>La carriola</i>	/	100%	N=6	100%	N=6	83,33%	N=5	/

7.2.3. DV „Rapčiči“, Žminj

Žminj je naselje i općina u Hrvatskoj koje se sastoji od 33 naselja i nalazi se u Istarskoj županiji. Središte je Istre i staro sjecište putova. Žminj je od 1368. godine bio grad Pazinske grofovije koji su, samo na godinu dana, 1617. godine uspjeli osvojiti Mlečani.⁴ Po popisu stanovništva iz 2011. godine Općina Žminj broji 3.483 stanovnika od kojih je samo 21, točnije 0,6% stanovnika talijanske narodnosti.⁵

U DV „Rapčiči“ koji je smješten u Žminju anketa se je provela u dvije skupine pod nazivom „Grozdići“ i „Klasići“. Ispitano je 26 djece, 12 dječaka i 14 djevojčica. Ispitano je 8 petogodišnjaka, 15 šestogodišnjaka i 3 sedmogodišnjaka. Trogodišnjaci i četverogodišnjaci nisu zastupljeni.

Djeca iz DV „Rapčiči“ veoma dobro barataju sa svim ponuđenim riječima iz istraživanja. Sva djeca neovisno o dobi znala su prepoznati riječi *i soldi* (N=26, 100%), *la famiglia* (N=26, 100%), *l'asciugamano* (N=26, 100%) i *le scale* (N=26, 100%). Po

⁴ Preuzeto sa: <https://www.zminj.hr/> [Pristupljeno: 20. 05. 2021.]

⁵ Preuzeto sa: <https://www.dzs.hr/> [Pristupljeno: 26. 05. 2021.]

dvoje djece nije prepoznalo riječi *il piatto*, *il cuscino*, *il prosciutto*, *la lampadina* i *la carriola*, dok samo jedno dijete nije znalo značenje riječi *la bicicletta* (Tablica 5).

Tablica 5. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Rapčiči“, Žminj

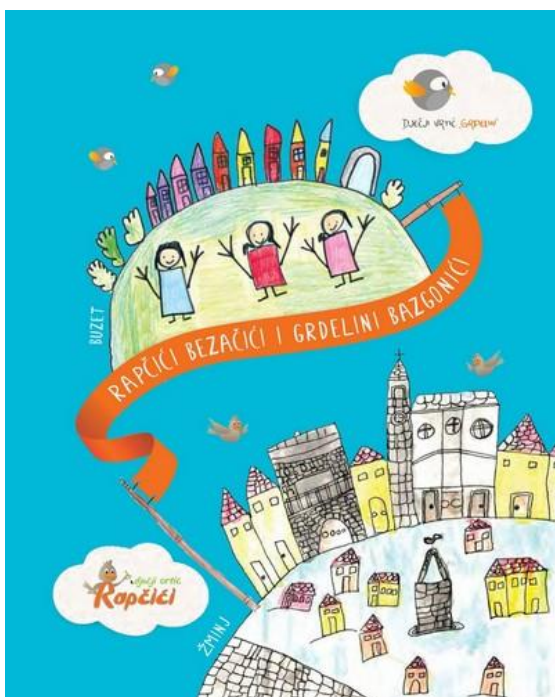
Ispitani pojmovi:	Postotak djece koja su znala značenje pojmova:		Postotak djece koja nisu znala značenje pojmova:	
<i>La bicicletta</i>	92,31%	N=24	7,69%	N=2
<i>Il piatto</i>	96,15%	N=25	3,85%	N=1
<i>I soldi</i>	100%	N=26	0%	N=0
<i>La famiglia</i>	100%	N=26	0%	N=0
<i>L' asciugamano</i>	100%	N=26	0%	N=0
<i>Il cuscino</i>	96,15%	N=25	3,85%	N=1
<i>Il prosciutto</i>	96,15%	N=25	3,85%	N=1
<i>Le scale</i>	100%	N=26	0%	N=0
<i>La lampadina</i>	96,15%	N=25	3,85%	N=1
<i>La carriola</i>	96,15%	N=25	3,85%	N=1

Tablica 6. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Rapčiči“, Žminj

Ispitani pojmovi:	Podjela ispitanika prema godinama: (postotak (broj djece koji su znali/ ukupan broj djece))							
	3	4	5		6		7	
<i>La bicicletta</i>	/	/	87,5%	N=7	93,33%	N=14	100%	N=3
<i>Il piatto</i>	/	/	100%	N=8	93,33%	N=14	100%	N=3
<i>I soldi</i>	/	/	100%	N=8	100%	N=15	100%	N=3
<i>La famiglia</i>	/	/	100%	N=8	100%	N=15	100%	N=3
<i>L' asciugamano</i>	/	/	100%	N=8	100%	N=15	100%	N=3
<i>Il cuscino</i>	/	/	87,5%	N=7	100%	N=15	100%	N=3
<i>Il prosciutto</i>	/	/	100%	N=8	93,33%	N=14	100%	N=3
<i>Le scale</i>	/	/	100%	N=8	100%	N=15	100%	N=3
<i>La lampadina</i>	/	/	100%	N=8	93,33%	N=14	100%	N=3
<i>La carriola</i>	/	/	100%	N=8	93,33%	N=14	100%	N=3

Analiza po dobi ispitanika pokazuje da sva djeca u dobi od sedam godina (N=3, 100%) zna prepoznati sve pojmove. Gotovo svi šestogodišnjaci (N=14, 93,33%) znali su odgovore za pet pojmova (*la bicicletta, il piatto, il prosciutto, la lampadina i la carriola*). Isto tako, samo jedno dijete od ukupno osam petogodišnjaka nije znalo prepoznati pojmove *la bicicletta* (N=7, 87,5%) i *il cuscino* (N=7, 87,5%) (Tablica 6).

Ovako dobre rezultate povezujemo s činjenicom da su odgajateljice DV „Rapčiči“ sudjelovale u projektu izrade trojezične slikovnice „Rapčiči Bezačiči i Grdelini Bazgoniči“ (Slika 2) zajedno s dječjim vrtićem iz Buzeta. Kroz taj su projekt odgajateljice ukazale na važnost očuvanja zavičaja, tradicije i posebice dijalekta što je reflektira i u njihovom radu i komunikaciji s djecom. U slikovnici su djeca ilustrirala crtežima dijalektne izraze te prikazala kako ih različiti dijalekti povezuju. Slikovnica je nastala u želji da se naglasi važnost očuvanja zavičajnih i tradicijskih vrijednosti, a ponajviše samoga jezika i dijalekta. Tijekom osmišljavanja i realizacije slikovnice, djeca su o svome dijalektu puno naučila od svojih roditelja, baka i djedova. Svako dijete koje je primi u ruke produbljuje znanje, ne samo o svom već i o drugim dijalektima, budući da slikovnica sadržava i žminjski i buzetski dijalekt.

Slika 2. Naslovnica slikovnice „Rapčiči Bezačiči i Grdelini Bazgoniči“
(Izvor: <https://www.grdelin-buzet.hr/slikovnica-bazgonija-i-bezacija/>)

7.2.4. DV „Pjerina Verbanac“, Labin

Srednjovjekovni grad Labin nalazi se na brežuljku iznad Rapca, na istočnoj obali Istre. Njegovo staro ime Albona prvi put se spominje 285. godine. Postaje dijelom Jugoslavije 1947. godine nakon ratifikacije Mirovnog sporazuma potpisanog s Italijom u Parizu. Albona službeno postaje Labin. Talijansko stanovništvo, zastrašeno novim režimom, masovno napušta labinsko područje, pa Labin iznova postaje pretežito hrvatski grad. Ukida se tek uvedena dvojezičnost, a Peruškov dekret iz 1953. g. dovodi do postepenog zatvaranja talijanskih škola.⁶ Po popisu stanovništva iz 2011. godine, tek 2,36% stanovništva je talijanske nacionalnosti.⁷

U Labinu u DV „Pjerina Verbanac“ anketa je provedena u skupini „The cubes“. Ispitano je 14 djece, 7 djevojčica i 7 dječaka, od kojih 3 trogodišnjaka, 5 četverogodišnjaka, 2 petogodišnjaka i 4 šestogodišnjaka, dok sedmogodišnjaci nisu bili zastupljeni.

Djeca iz DV „Pjerina Verbanac“ u najvećem su broju prepoznali talijanske riječi *la bicicletta* (N= 9, 64,29%), *la lampadina* (N= 9, 64,29%) i *la carriola* (N= 9, 64,29%). Pojam *il cuscino* prepoznalo je 57,14% (N=8) djece, dok je za pojmove *il piatto* i *la famiglia* značenje pojma prepoznalo 42,86% (N=6) djece. Samo 35,71% (N=5) djece znalo je prepoznati pojmove *i soldi*, *l'asciugamano* i *le scale*. Ipak, riječ koja je najmanje poznata djeci je *il prosciutto* (N=4, 28,57%) (Tablica 7). U Labinu se koristi termin *pršut* koji je po zvučnosti vrlo blizak talijanskom terminu *il prosciutto* stoga nije razumljiv razlog takvog rezultata (loše poznavanje termina *il prosciutto* vidljivo je i u Kršanu).

Tablica 7. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Pjerina Verbanac“, Labin

Ispitani pojmovi:	Postotak djece koja su znala značenje pojmovi:		Postotak djece koja nisu znala značenje pojmovi:	
<i>La bicicletta</i>	64,29%	N=9	35,71%	N=5
<i>Il piatto</i>	42,86%	N=6	57,14%	N=8
<i>I soldi</i>	35,71%	N=5	64,29%	N=9
<i>La famiglia</i>	42,86%	N=6	57,14%	N=8
<i>L'asciugamano</i>	35,71%	N=5	64,29%	N=9

⁶ Preuzeto sa: <https://www.dzs.hr/> [Pristupljeno: 26. 05. 2021.]

⁷ Preuzeto sa: <http://www.labin.hr/povijest> [Pristupljeno: 20.05. 2021.]

<i>Il cuscino</i>	57,14%	N=8	42,86%	N=6
<i>Il prosciutto</i>	28,57%	N=4	71,43%	N=10
<i>Le scale</i>	35,71%	N=5	64,29%	N=9
<i>La lampadina</i>	64,29%	N=9	35,71%	N=5
<i>La carriola</i>	64,29%	N=9	35,71%	N=5

Tablica 8. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Pjerina Verbanac“, Labin

Ispitani pojmovi:	Podjela ispitanika prema godinama: (postotak (broj djece koji su znali/ ukupan broj djece))									
	3		4		5		6		7	
<i>La bicicletta</i>	33,33%	N=1	40%	N=2	100%	N=2	100%	N=4	/	
<i>Il piatto</i>	0%	N=0	20%	N=1	100%	N=2	75%	N=3	/	
<i>I soldi</i>	0%	N=0	20%	N=1	50%	N=1	75%	N=3	/	
<i>La famiglia</i>	0%	N=0	0%	N=0	100%	N=2	100%	N=4	/	
<i>L'asciugamano</i>	0%	N=0	20%	N=1	0%	N=0	100%	N=4	/	
<i>Il cuscino</i>	0%	N=0	60%	N=3	100%	N=2	75%	N=3	/	
<i>Il prosciutto</i>	0%	N=0	20%	N=1	50%	N=1	50%	N=2	/	
<i>Le scale</i>	0%	N=0	0%	N=0	100%	N=2	75%	N=3	/	
<i>La lampadina</i>	33,33%	N=1	60%	N=3	50%	N=1	100%	N=4	/	
<i>La carriola</i>	33,33%	N=1	60%	N=3	50%	N=1	100%	N=4	/	

Analiza po dobi ispitanika pokazuje da što su djeca starija to su više upoznata sa zadanim pojmovima i samim dijalektom. Naime, šestogodišnjaci (N=4) imaju najbolje rezultate, dok su trogodišnjaci (N=3) ostvarili najslabije rezultate. Od četverogodišnjaka nitko nije znao prepoznati pojmove *la famiglia* i *le scale*, no ipak su ostvarili bolje rezultate od trogodišnjaka. Za talijanske termine *la famiglia* i *le scale* u Labinu se koriste termini *fameja* i *škalini* koji su po zvučnosti vrlo blisko originalu no ipak su nepoznati djeci. Ispitano je dvoje petogodišnjaka, prvi je znao prepoznati sve pojmove osim pojma *l'asciugamano*, dok je drugi znao prepoznati tek 50% ponuđenih pojmova (Tablica 8).

7.2.5. DV „Pula“, Pula

Pula, luka i najveći grad na istarskom poluotoku smješten na zapadnoj obali južne Istre, Rapallskim je ugovorom 1920. godine pripao Italiji. Sve do 1927. godine bile su zatvorene hrvatske škole, novine i gospodarske ustanove.⁸ Nakon Pariškog mirovnog ugovora 1947. godine, grad su preuzele hrvatske vlasti, a u međuvremenu je počeo intenzivan odlazak pulskih Talijana koji je trajao do sredine 1950-ih.⁹ Po popisu stanovništva iz 2011. godine Pula broji 4,43% stanovništva talijanske nacionalnosti.¹⁰

U DV „Pula“ smještenom u gradu Puli anketa je provedena u skupini „Ribice“, ispitano je 18 djece, 8 dječaka i 10 djevojčica. Od toga je 7 četverogodišnjaka i 11 petogodišnjaka. Ostale dobne skupine nisu bile zastupljene.

Najveći broj djece (N=15, 83,33%) iz DV „Pula“ znalo je značenje riječi *la bicicletta*. Polovina djece znala je prepoznati pojam *la lampadina* (N=9, 50%). Pojmove *i soldi*, *la carriola* i *le scale* znalo je prepoznati 44,44% (N=8), dok je 33,33% (N=6) djece znalo odgovor za pojam *l'asciugamano*. Pojam *il cuscino* prepoznalo je tek 27,78% (N=5) djece, a samo 22,22% (N=4) djece prepoznalo je značenje riječi *il prosciutto*. Riječi koje su djeci najmanje poznate su *il piatto* (N=2, 11,11%) i *la famiglia* (N=1, 5,56%) (Tablica 9). Iako je u Puli prisutan čakavski dijalekt te se pritom koriste termini *pijat* i *fameja* koji su po zvučnosti vrlo bliski talijanskim terminima, sve više kućanstva koristi standardni hrvatski jezik pri čemu djeca koriste termine *tanjur* i *obitelj*. Smatra se kako je upravo gubljenje čakavskog dijalekta u govoru razlog nepoznavanja ovih talijanskih termina.

Prema analizi po dobi ispitanika vidljiva je velika razlika u poznavanju zadanih pojmova. Zanimljiva je činjenica kako od 11 ispitanih petogodišnjaka nitko nije bio upoznat s pojmom *la famiglia*. Kod četverogodišnjaka je bila slična situacija, samo ga je jedno dijete prepoznalo (N=1, 14,29%). S druge strane, pojmove *la bicicletta* i *il piatto* prepoznala su sva petogodišnja djeca (N=11, 100%) (Tablica 10).

⁸ Preuzeto sa: : <http://istra.lzmk.hr/> [Pristupljeno: 20.05. 2021.]

⁹ Preuzeto sa: <https://www.pulainfo.hr/hr/povijest-pule/10022> [Pristupljeno: 21.05.2021.]

¹⁰ Preuzeto sa: <https://www.dzs.hr/> [Pristupljeno: 26. 05. 2021.]

Tablica 9. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Pula“, Pula

Ispitani pojmovi:	Postotak djece koja su znala značenje pojmova:		Postotak djece koja nisu znala značenje pojmova:	
<i>La bicicletta</i>	83,33%	N=15	16,67%	N=3
<i>Il piatto</i>	11,11%	N=2	88,89%	N=16
<i>I soldi</i>	44,44%	N=8	55,56%	N=10
<i>La famiglia</i>	5,56%	N=1	94,44%	N=17
<i>L' asciugamano</i>	33,33%	N=6	66,67%	N=12
<i>Il cuscino</i>	27,78%	N=5	72,22%	N=13
<i>Il prosciutto</i>	22,22%	N=4	77,78%	N=14
<i>Le scale</i>	44,44%	N=8	55,56%	N=10
<i>La lampadina</i>	50%	N=9	50%	N=9
<i>La carriola</i>	44,44%	N=8	55,56%	N=10

Tablica 10. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Pula“, Pula

Ispitani pojmovi:	Podjela ispitanika prema godinama: (postotak (broj djece koji su znali/ ukupan broj djece))						
	3	4		5		6	7
<i>La bicicletta</i>	/	57,14%	N=4	100%	N=11	/	/
<i>Il piatto</i>	/	28,57%	N=2	100%	N=11	/	/
<i>I soldi</i>	/	42,86%	N=3	45,45%	N=5	/	/
<i>La famiglia</i>	/	14,29%	N=1	0%	N=0	/	/
<i>L' asciugamano</i>	/	28,57%	N=2	36,36%	N=4	/	/
<i>Il cuscino</i>	/	28,57%	N=2	27,27%	N=3	/	/
<i>Il prosciutto</i>	/	14,29%	N=1	27,27%	N=3	/	/
<i>Le scale</i>	/	28,57%	N=2	54,55%	N=6	/	/
<i>La lampadina</i>	/	28,57%	N=2	63,64%	N=7	/	/
<i>La carriola</i>	/	28,57%	N=2	54,55%	N=6	/	/

7.2.6. DV „Olga Ban“, Sveti Petar u Šumi

Općina Sveti Petar u Šumi jedna je od najmanjih po površini u Istarskoj županiji. Naselje je u Istri, 11 kilometara jugozapadno od Pazina. Mjesto s bogatom kršćanskom povijesti koja se cijeni i njeguje i dan danas.¹¹ Po popisu stanovništva iz 2011. godine samo je 1 osoba talijanske narodnosti od ukupno 1065 stanovnika općine.¹²

U područnom DV „Olga Ban“ koji je smješten u Svetom Petru u Šumi ispitano je 20 djece, 9 dječaka i 11 djevojčica. Ispitano je 2 trogodišnjaka, 6 četverogodišnjaka, 5 petogodišnjaka i 7 šestogodišnjaka. Sedmogodišnjaci nisu bili zastupljeni.

Sva djeca koja su sudjelovala u istraživanju iz DV „Olga Ban“ znala su prepoznati pojmove *la bicicletta* (N=20, 100%) i *la lampadina* (N=20, 100%). Značajan postotak djece prepoznaje značenje pojma *il cuscino* (N=19, 95%) i *la carriola* (N=19, 95%). Čak 90% (N=18) djece zna što znači *l'asciugamano*, a 80% (N=16) zna prepoznati pojam *le scale*. Većini djece poznat je pojam *il piatto* (N=15, 75%), dok nešto manji broj zna značenje riječi *i soldi* (N=13, 65%). Riječi koje su djeci najmanje poznate su *la famiglia* (N=12, 60%) i *il prosciutto* (N=10, 50%) (Tablica 11).

Tablica 11. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Olga Ban“, Sveti Petar u Šumi

Ispitani pojmovi:	Postotak djece koja su znala značenje pojmova:		Postotak djece koja nisu znala značenje pojmova:	
<i>La bicicletta</i>	100%	N=20	0%	N=0
<i>Il piatto</i>	75%	N=15	25%	N=5
<i>I soldi</i>	65%	N=13	35%	N=7
<i>La famiglia</i>	60%	N=12	40%	N=8
<i>L'asciugamano</i>	90%	N=18	10%	N=2
<i>Il cuscino</i>	95%	N=19	5%	N=1
<i>Il prosciutto</i>	50%	N=10	50%	N=10
<i>Le scale</i>	80%	N=16	20%	N=4
<i>La lampadina</i>	100%	N=20	0%	N=0
<i>La carriola</i>	95%	N=19	5%	N=1

¹¹ Preuzeto sa: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2633> [Pristupljeno: 21.05.2021.]

¹² Preuzeto sa: <https://www.dzs.hr/> [Pristupljeno: 26. 05. 2021.]

Prema analizi po dobi ispitanika ponovno je vidljiva značajna razlika. Ispitano je dvoje trogodišnjaka, od kojeg je jedan znao prepoznati sve pojmove, a drugi je prepoznao nešto više od polovice pojmova. Između četverogodišnjaka pojavila se jako velika razlika u poznavanju zadanih pojmova, samo je jedno dijete znalo značenje pojma *il prosciutto* (N=1, 16,67%), dok su sva djeca znala prepoznati pojmove *la bicicletta* (N=6, 100%) i *la lampadina* (N=6, 100%). Raznolikost rezultata pojavila se je i kod petogodišnjaka, no ipak su rezultati bolji u odnosu na djecu mlađe dobi. Najbolje rezultate ostvarili su šestogodišnjaci, svi su prepoznali čak sedam pojmova (N=7, 100%). Zanimljivo je to da za razliku od DV „Rapčiči“ iz Pićna, najmanji postotak djece je znao prepoznati značenje pojma *il prosciutto* (N=10, 50%). Sva ispitana djeca znala su značenje pojmova *la bicicletta* (N=20, 100%) i *la lampadina* (N=20, 100%) (Tablica 12).

Tablica 12. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Olga Ban“, Sveti Petar u Šumi

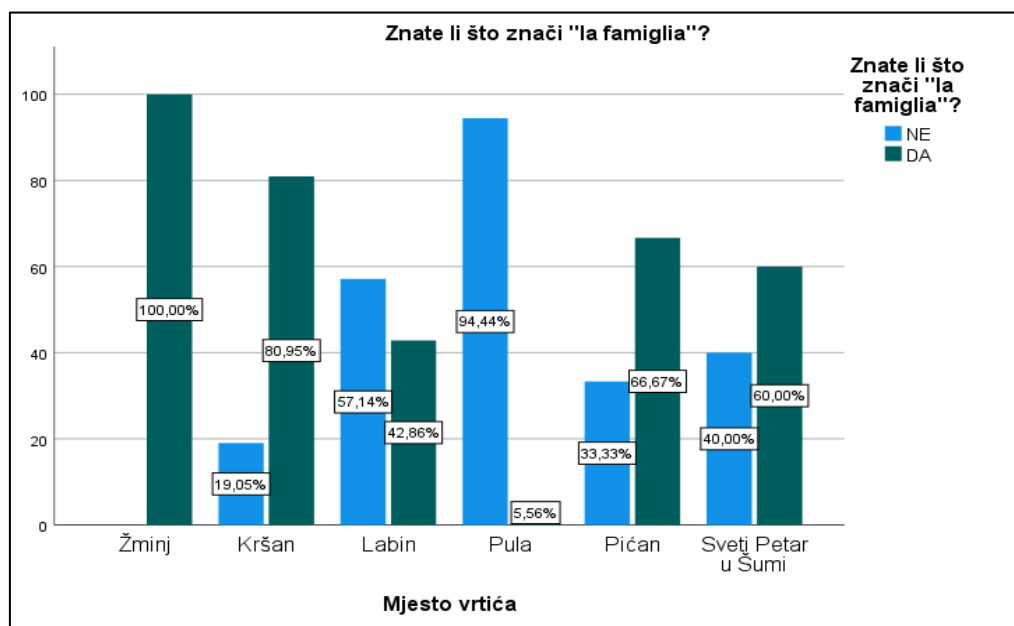
Ispitani pojmovi:	Podjela ispitanika prema godinama: (postotak (broj djece koji su znali/ ukupan broj djece))									
	3		4		5		6		7	
<i>La bicicletta</i>	100%	N=2	100%	N=6	100%	N=5	100%	N=7	/	
<i>Il piatto</i>	50%	N=1	33,33%	N=2	100%	N=5	100%	N=7	/	
<i>I soldi</i>	50%	N=1	33,33%	N=2	80%	N=4	85,71%	N=6	/	
<i>La famiglia</i>	50%	N=1	33,33%	N=2	80%	N=4	71,43%	N=5	/	
<i>L'asciugamano</i>	100%	N=2	83,33%	N=5	80%	N=4	100%	N=7	/	
<i>Il cuscino</i>	100%	N=2	83,33%	N=5	100%	N=5	100%	N=7	/	
<i>Il prosciutto</i>	50%	N=1	16,67%	N=1	40%	N=2	85,71%	N=6	/	
<i>Le scale</i>	100%	N=2	66,67%	N=4	60%	N=3	100%	N=7	/	
<i>La lampadina</i>	100%	N=2	100%	N=6	100%	N=5	100%	N=7	/	
<i>La carriola</i>	100%	N=2	83,33%	N=5	100%	N=5	100%	N=7	/	

8. USPOREDNA ANALIZA PODATAKA DOBIVENIH U ISTRAŽIVANJU

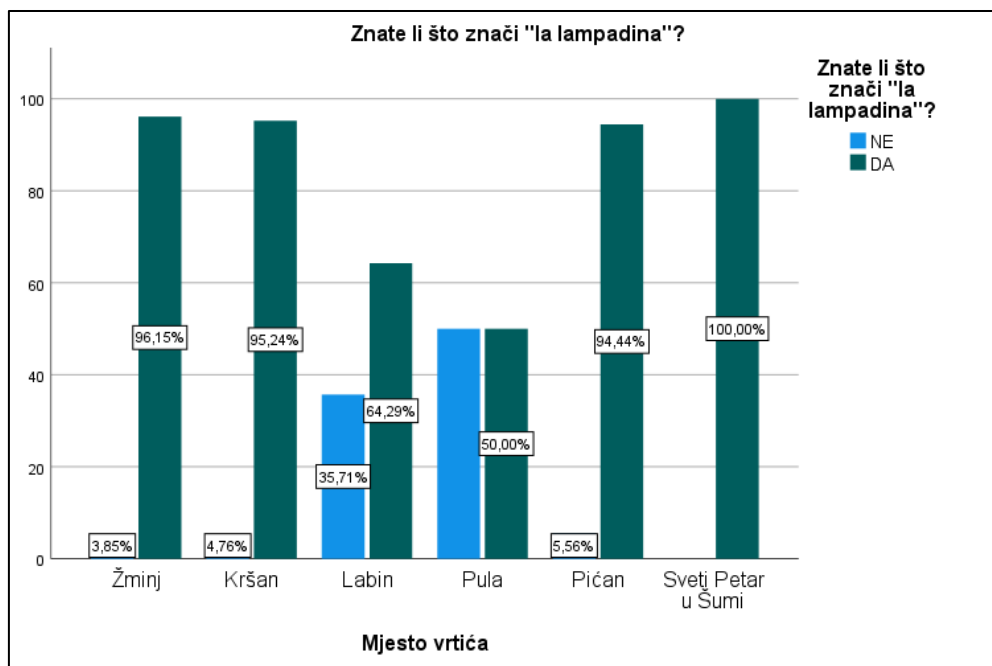
8.1. PREMA MJESTU PROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA

Uspoređujući rezultate istraživanja prema mjestu provođenja istraživanja dobiveni su sljedeći prosječni postotci poznavanja značenja zadanih pojmova kod ispitane djece: Žminj – 97,31%, Kršan – 85,71%, Pićan – 85,55%, Sveti Petar u Šumi – 81%, Labin – 45,14%, Pula – 36,67%.

Gradovi s najdubljom poviješću Talijana na svome području kao što su Pula i Labin polučili su najlošije rezultate, dok je Žminj zauzeo najviše mjesto u poretku. Zanimljiva je činjenica kako u Žminju ima tek 0.6% (N=21) osoba talijanske narodnosti. S druge strane, prisustvo čakavskog dijalekta u svakodnevnom govoru iznimno je velika što je utjecalo na visoku razinu poznavanja talijanskih pojmova. Odmah nakon Žminja našli su se Kršan, Pićan i Sveti Petar u Šumi s vrlo visokim prosječnim postotkom poznavanja značenja zadanih pojmova. Posebno velika razlika vidljiva je u poznavanju značenja za pojmove *la famiglia* (Grafikon 3) i *la lampadina* (Grafikon 4). Sva ispitana djeca iz Žminja znala su prepoznati značenje pojma *la famiglia* (N=24, 100%), dok je isti pojam u Puli prepoznao samo jedan ispitanik (N=1, 5,56%) (Grafikon 3).

Grafikon 3. Prepoznavanje značenja pojma 'la famiglia' ovisno o mjestu provođenja ispitivanja

Grafikon 4. Prepoznavanje značenja pojma 'la lampadina' ovisno o mjestu provođenja ispitivanja

Iz grafikona 4 vidljiva je očita razlika u prepoznavanju pojma *la lampadina* kod ispitanika ovisno o mjestu provođenja ispitivanja. Najlošiji rezultati postignuti su u Labinu i Puli dok su u ostalim mjestima rezultati bili jako visoki, između 94,4% u Pićnu i 100% u Svetom Petru u Šumi.

Vrlo je vjerojatno da bi rezultati bili drugačiji da se navedeno istraživanje provelo prije dvadesetak godina. Moguće je da bi u tom slučaju gradovi kao što su Pula i Labin zauzeli najviši poredak, budući da ih je Talijanska unija uvrstila među 45 zajednica Talijana koji ostvaruju kulturne programe s ciljem očuvanja i razvijanja nacionalnog i kulturnog identiteta.¹³ Danas se situacija bitno promijenila, korištenje talijanskog jezika i talijanizama u govoru se polako gubi, posebice u većim gradovima. Kako zbog doseljavanja sve većeg broja ljudi iz ostalih dijelova Hrvatske tako i ostalih manjina te miješanja različitih kultura. Situacija u manjim mjestima je puno bolja zbog prisustva čakavskog narječja i korištenja dijalekta u svakodnevnom govoru.

¹³ Preuzeto sa: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/talijani/381> [Pristupljeno: 25. 05. 2021.]

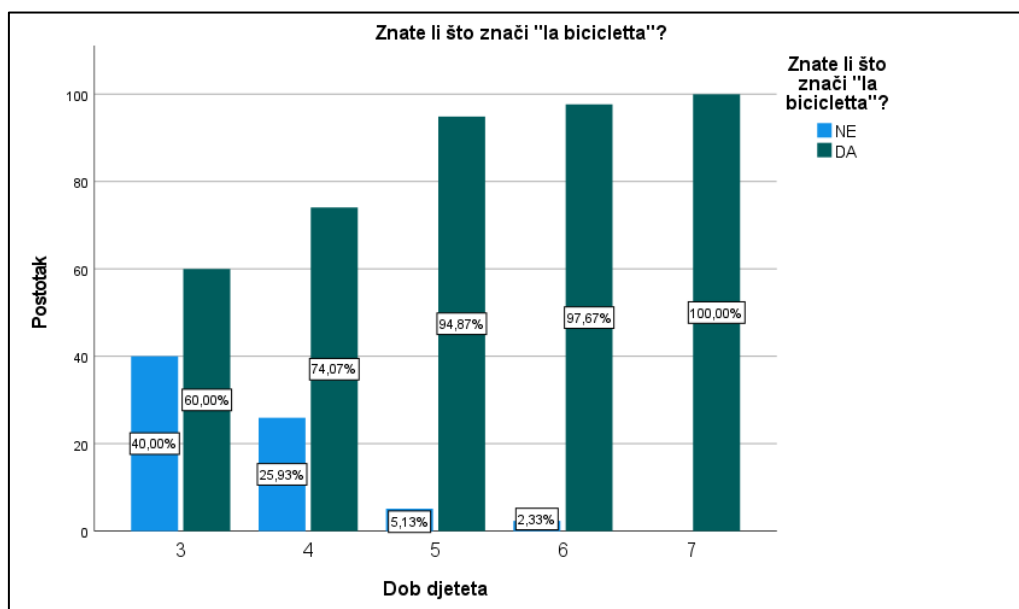
8.2. PREMA DOBI ISPITANE DJECE

U istraživanju je sudjelovalo 117-ero djece od čega 5 trogodišnjaka (4,27%), 27 četverogodišnjaka (23,08%), 39 petogodišnjaka (33,33%), 43 šestogodišnjaka (36,75%) i 3 sedmogodišnjaka (2,56%) (Tablica 13).

Tablica 13. Broj ispitanika prema dobi i mjestu predškolske ustanove

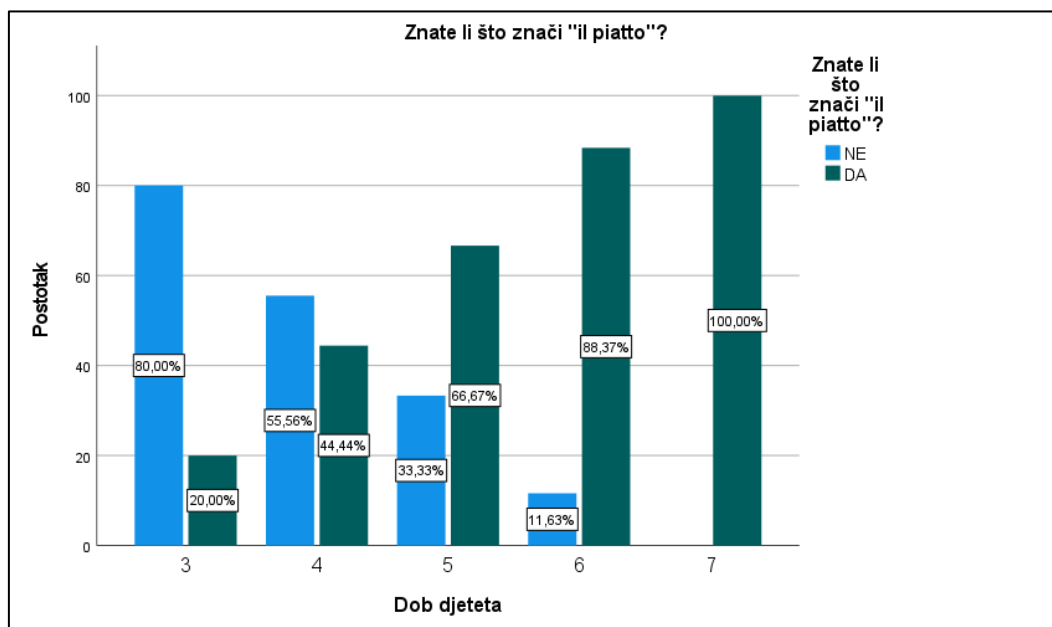
Mjesto vrtića	Žminj	Dob djeteta					Ukupno
		3	4	5	6	7	
	Žminj	0	0	8	15	3	26
	Kršan	0	3	7	11	0	21
	Labin	3	5	2	4	0	14
	Pula	0	7	11	0	0	18
	Pićan	0	6	6	6	0	18
	Sveti Petar u Šumi	2	6	5	7	0	20
Ukupno:		5	27	39	43	3	117

Usporedimo li podatke prema dobi ispitane djece uočavamo kako postoji velika razlika u rezultatima kod prepoznavanja ispitanih termina kod djece ovisno o njihovim godinama te da što su djeca starija bolje prepoznaju zadane pojmove. Linearni rast je vidljiv na svim grafovima koji slijede u nastavku (Grafikoni 5 – 14).

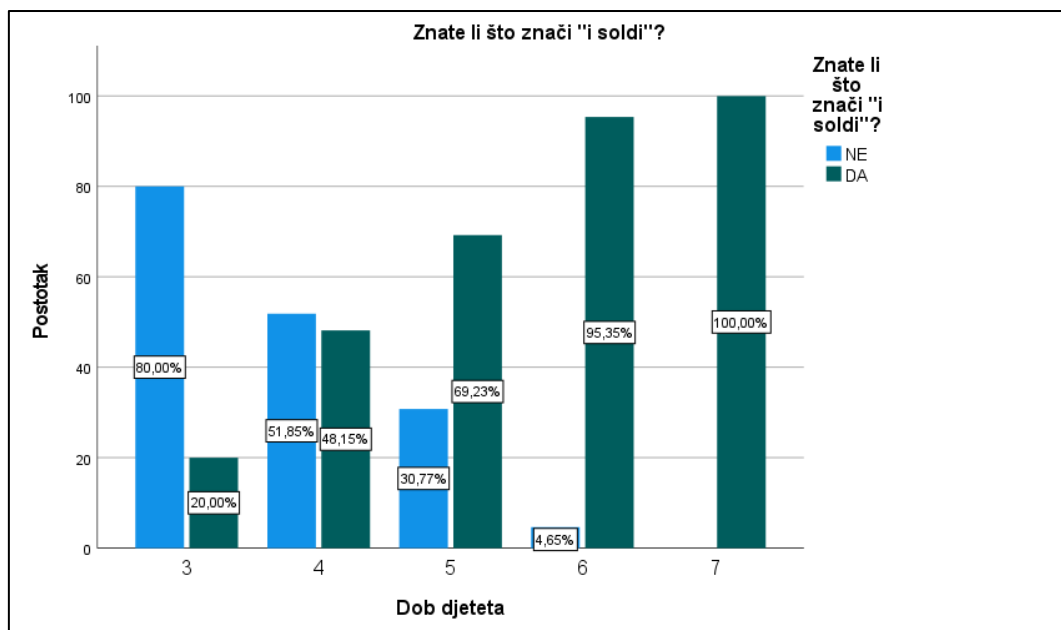
Grafikon 5. Prepoznavanje pojma 'la bicicletta' ovisno o dobi djeteta

Iz grafikona 5 je vidljivo kako 40% (N=2) trogodišnjaka nije znalo prepoznati značenje pojma *la bicicletta*. Četverogodišnjaci su imali bolji rezultat, nešto manje od 25,93% (N=7) djece nije prepoznalo pojam. Također, 5,13% (N=2) petogodišnjaka i 2,33% (N=1) šestogodišnjaka nije ga znalo prepoznati. S druge strane, sva sedmogodišnja djeca znala su prepoznati zadani pojam (N=3, 100%).

Grafikon 6. Prepoznavanje pojma 'il piatto' ovisno o dobi djeteta

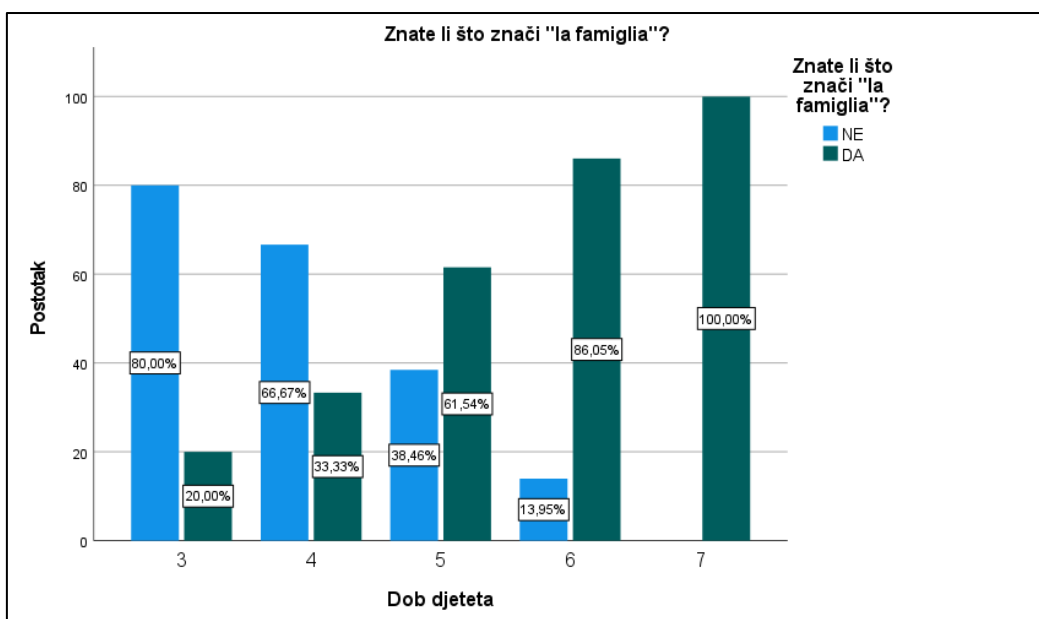
Nešto slabiji rezultati postignuti su kod prepoznavanja značenja pojma *il piatto* uz jasno vidljivu razliku ovisno o dobi djeteta. Pojam je znalo prepoznati 20% (N=1) trogodišnjaka, 44,44% (N=12) četverogodišnjaka, 66,67% (N=18) petogodišnjaka, 88,37% (N=38) šestogodišnjaka, dok su ponovno svi sedmogodišnjaci (N=3, 100%) znali prepoznati značenje zadanog pojma (Grafikon 6).

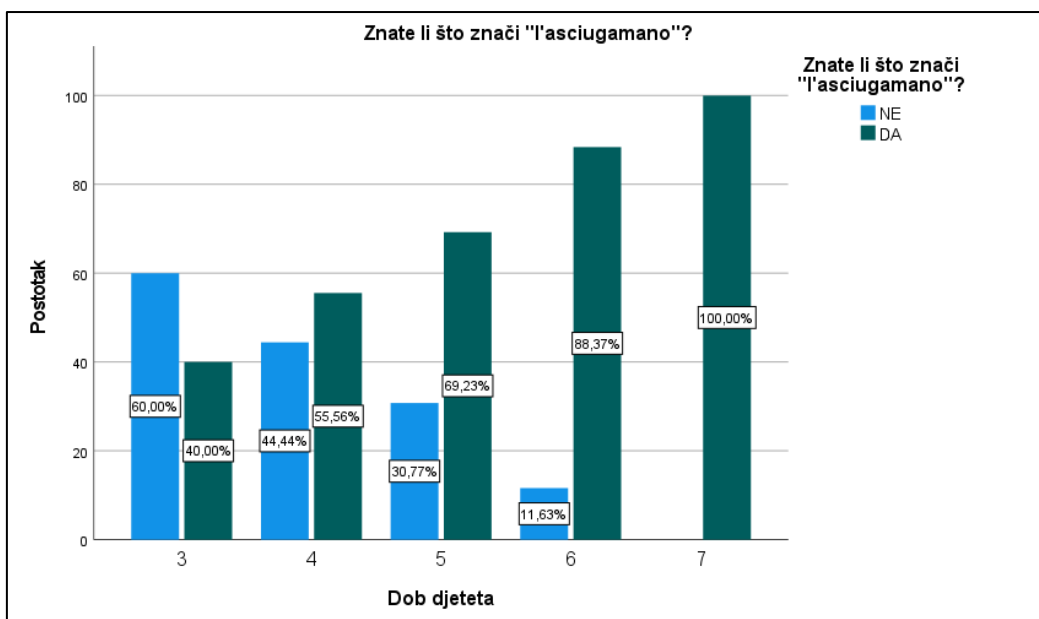
Grafikon 7. Prepoznavanje pojma 'i soldi' ovisno o dobi djeteta

Pojam *i soldi* prepoznalo je svega 20% (N=1) trogodišnjaka, ali je jasno vidljiv rast u prepoznavanju pojma ovisno o dobi djeteta. Kod četverogodišnjaka je značenje pojma *i soldi* prepoznalo 48,15% (N=13) ispitane djece, a kod petogodišnjaka gotovo 70% (N=27). Iznenadujuće dobre rezultate postigli su šestogodišnjaci (N=41, 95,35%), dok su ponovno svi sedmogodišnjaci znali prepoznati značenje pojma (N=3, 100%) (Grafikon 7).

Značenje pojma *la famiglia* ponovno je znalo prepoznati tek 20% (N=1) trogodišnjaka te 33,33% (N=9) četverogodišnjaka i 61,54% (N=22) petogodišnjaka. S druge strane, čak je 86,05% (N=37) šestogodišnje djece znalo je prepoznati značenje pojma i svi sedmogodišnjaci (N=3, 100%) (Grafikon 8).

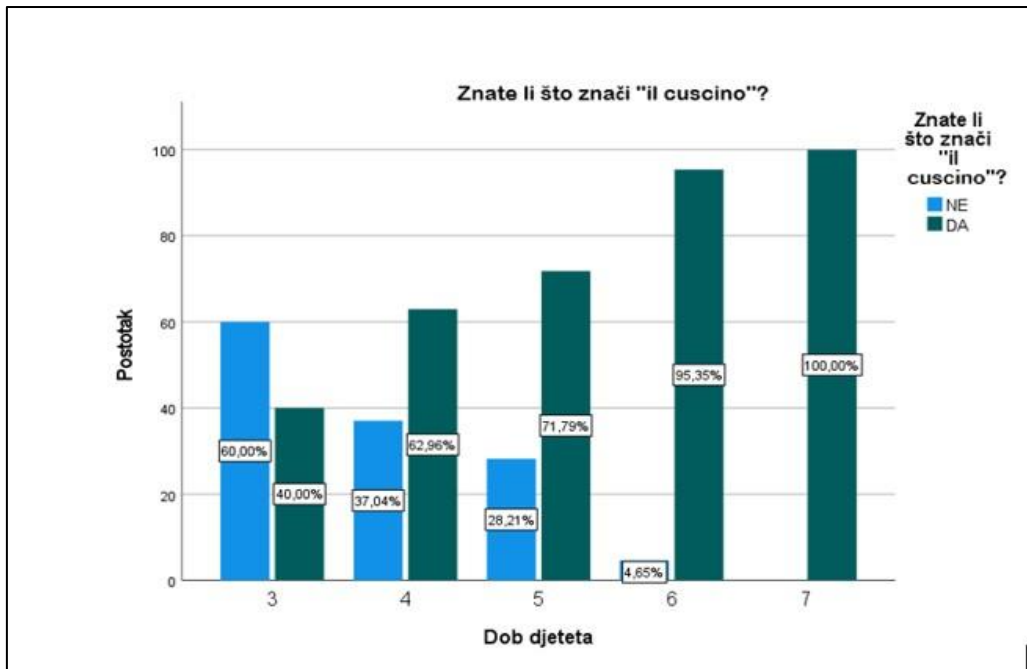

Grafikon 8. Prepoznavanje pojma 'la famiglia' ovisno o dobi djeteta

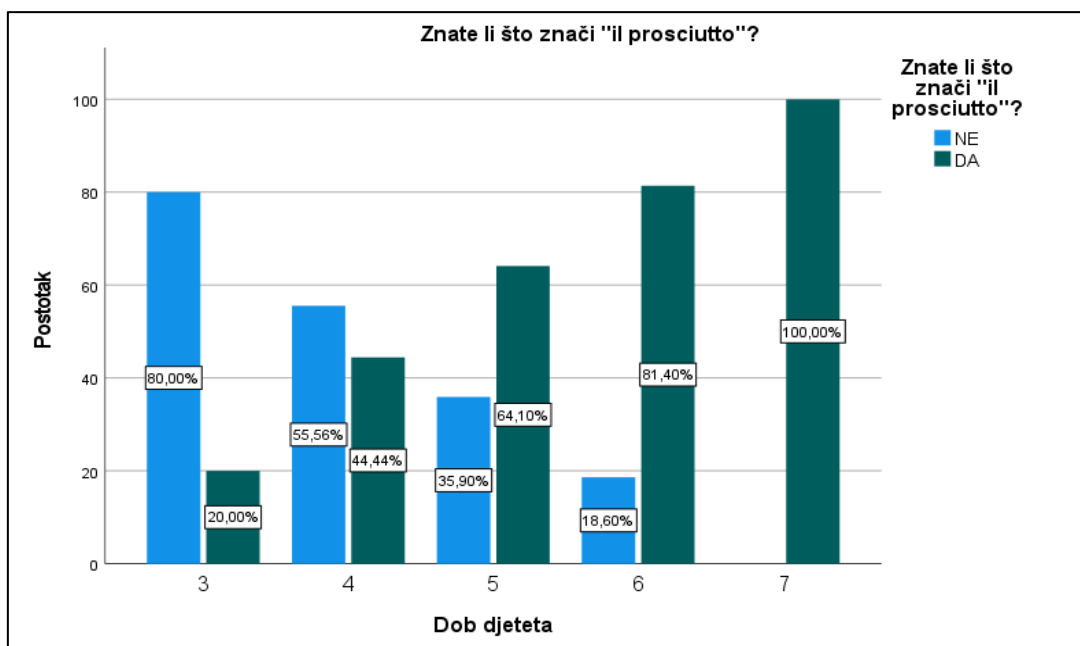
Grafikon 9. Prepoznavanje pojma 'l'asciugamano' ovisno o dobi djeteta

Što se tiče pojma *l'asciugamano*, prepoznalo ga je 40% (N=2) trogodišnjaka, 55,56% (N=15) četverogodišnjaka, 69,23% (N=27) petogodišnjaka i visokih 88,37% (N=38) šestogodišnjaka. Svi sedmogodišnjaci prepoznali su zadani pojam (N=3,100%) (Grafikon 9).

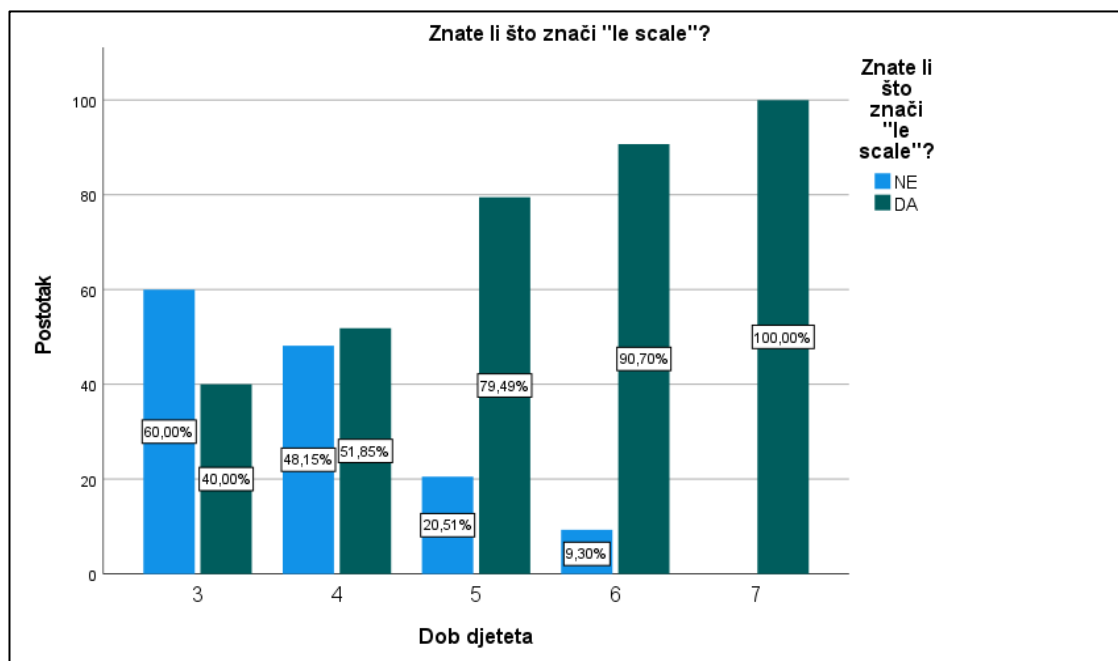
Grafikon 10. Prepoznavanje pojma 'il cuscino' ovisno o dobi djeteta

Iz grafa je vidljivo kako je pojam *il cuscino* znalo prepoznati 40% (N=2) trogodišnjaka, 62,96% (N=17) četverogodišnjaka te 71,79% (N=28) petogodišnjaka. Izvrsne rezultate ostvarili su šestogodišnjaci, njih čak 95,35% (41) znalo je prepoznati zadani pojam, i sedmogodišnjaci koji su ostvarili maksimalan rezultat (N=3, 100%) (Grafikon 10).

Grafikon 11. Prepoznavanje pojma 'il prosciutto' ovisno o dobi djeteta

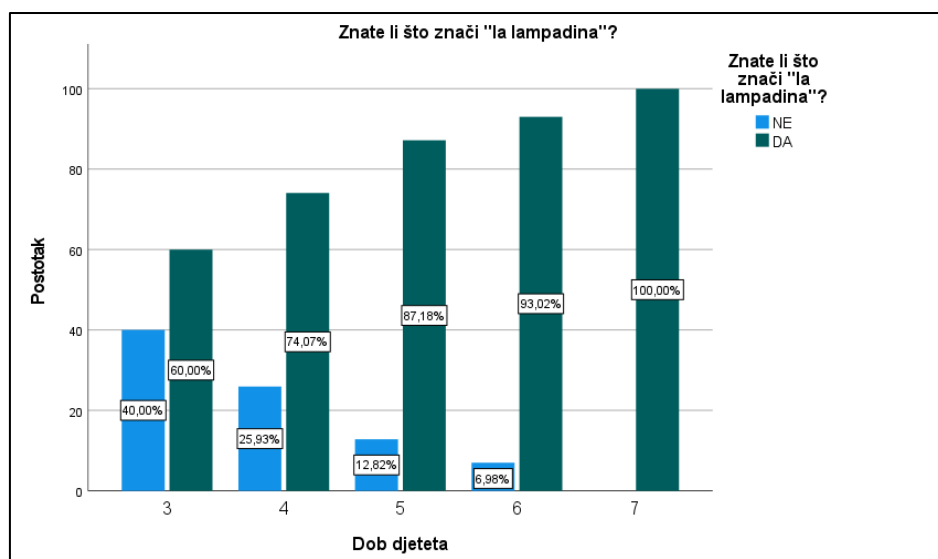
Za pojam *il prosciutto* kao i kod prethodnih skupina možemo uočiti rast u kod prepoznavanja značenja pojma. Pojam zna prepoznati 20% (N=1) trogodišnjaka, 44,44% (N=12) četverogodišnjaka, 54,10% (N=21) petogodišnjaka te 81,40% (N=35) šestogodišnjaka. I u ovoj predškolskoj ustanovi svi sedmogodišnjaci znali su prepoznati zadani pojam *il prosciutto* (N=3,100%) (Grafikon 11).

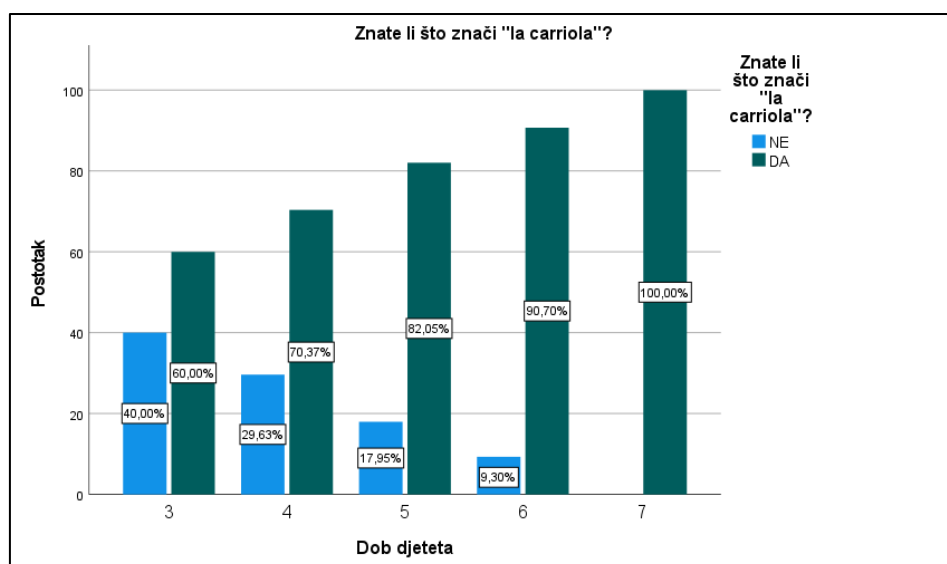
Grafikon 12. Prepoznavanje pojma 'le scale' ovisno o dobi djeteta

Pojam *le scale* znalo je prepoznati 40% (N=2) trogodišnjaka, 51,85% (N=14) četverogodišnjaka, 79,49% (N=31) petogodišnjaka i 90,70% (N=39) šestogodišnjaka, dok su svi sedmogodišnjaci znali prepoznati njegovo značenje (N=3,100%) (Grafikon 12).

Prilikom prepoznavanja pojma *la lampadina* ostvareni su izvrsni rezultati, no i dalje je vidljiva razlika ovisno o dobi djeteta. Čak 60% (N=3) trogodišnjaka, 74,07% (N=20) četverogodišnjaka, 87,18% (N=34) petogodišnjaka te 93,02% (N=40) šestogodišnjaka zna prepoznati zadani pojam. I ovaj su put svi sedmogodišnjaci prepoznali značenje pojma *la lampadina* (N=3,100%) (Grafikon 13).

Grafikon 13. Prepoznavanje pojma 'la lampadina' ovisno o dobi djeteta

Grafikon 14. Prepoznavanje pojma 'la carriola' ovisno o dobi djeteta

Kod prepoznavanja pojma *la carriola* dobiveni su veoma slični rezultati: 60% (N=3) trogodišnjaka, 70,37% (N=19) četverogodišnjaka, 82,05% (N=32) petogodišnjaka i 90,70% (N=39) šestogodišnjaka i još jedanput svi sedmogodišnjaci (N=3, 100%) znali su prepoznati značenje zadanog pojma (Grafikon 14).

Uspoređujući sve rezultate uočeno je kako zaista postoji velika razlika, s obzirom na dob djeteta, te je u grafovima uočen rast u prepoznavanju predloženih

pojmov. Najslabije rezultate ostvarili su trogodišnjaci, dok su svi sedmogodišnjaci znali prepoznati značenje svih zadanih pojmova.

8.3. PREMA SPOLU ISPITANE DJECE

Od ukupno 117-oro djece koja su sudjelovala u istraživanju 52,14% (N=61) su bile djevojčice, a 47,86% (N=56) dječaci. Uspoređujući podatke vezane uz spol djece nije uočena velika razlika u prepoznavanju ponuđenih pojmova (Tablica 14).

Tablica 14. Ispitanici prema spolu i mjestu predškolske ustanove

Mjesto		Žminj	Kršan	Labin	Pula	Pićan	Sveti Petar u Šumi	Ukupno
Spol djeteta	Muško	12	12	7	8	8	9	56
	Žensko	14	9	7	10	10	11	61
Ukupno:		26	21	14	18	18	20	117

Usporedimo li rezultate na primjeru pojma *il cuscino* vidljivo je kako isti broj dječaka (N=13; 23%) i djevojčica (N=13; 21%) nije znalo prepoznati navedeni pojam. Uzmemo li pak kao primjer pojam *la bicicletta* uočavamo da pojam nije prepoznalo 7 dječaka (12,5%) i 5 djevojčica (8%). Slične su situacije i kod ostalih pojmova. Slijedom navedenog možemo zaključiti kako su kod usporedbe rezultata prema spolu ispitanika razlike zanemarive.

9. ZAKLJUČAK

Kod djece rane i predškolske dobi veoma je važno poticati razvoj govora i učenja stranog jezika od najranije dobi. Djeca imaju veliki potencijal i sposobnost brzog usvajanja novih riječi i pojmova. Učenje novih riječi doprinosi njihovom kognitivnom razvoju i potiče ih na stvaranje pozitivnog odnosa prema učenju. Također, djeca kroz učenje novih jezika prihvaćaju druge kulture i tradicijske vrijednosti te tako grade poštovanje prema drugačijem. S druge strane, posebno je važno naglašavati zavičajne vrijednosti te nastojati očuvati tradiciju i dijalekt, u cilju približavanja djetetu prirodne i kulturne baštine kraja iz kojeg ono dolazi. Poticanjem učenja zavičajnog govora, a time i dvojezičnosti, djeca se zbližavaju s osobama koje o tome najviše znaju, a to su njihova obitelj, djedovi i bake.

Za potrebe istraživanja konstruirana je anketa od 6 pitanja namijenjenih odgajateljima te radni listić namijenjen djeci koji je sadržao deset talijanskih riječi i deset slika tih istih riječi. Odgajatelj je trebao pročitati jednu po jednu zadanu riječ, a djeca su pritom trebala spojiti riječ sa sličicom na koju ga je ta riječ podsjetila. Istraživanje je provedeno u šest vrtića u šest različitih mjesta u Istri: DV „Kockica“ u Kršanu, DV „Lišnjak“ u Pićnu, DV „Rapčići“ u Žminju, DV „Olga Ban“ u Svetom Petru u Šumi, DV „Pula“ u Puli i DV „Pjerina Verbanac“ u Labinu. Istraživanje su provele odgajateljice u svojim skupinama. Rezultati istraživanja pokazali su kako su najbolje znala prepoznati značenja zadanih pojmova djeca iz Žminja, Kršana i Pićna. Rezultate pripisujemo prisutnosti talijanizama u svakodnevnom govoru djece. U svim su predškolskim ustanovama djeca najbolje prepoznala pojmove *la bicicletta*, *la carriola* i *la lampadina*. Analiza je pokazala kako nema razlike u rezultatima ovisno o spolu djeteta, ali je vidljiva velika razlika u prepoznavanju pojmova ovisno o dobi ispitane djece kao i ovisno o mjestu provođenja istraživanja. U gradovima, Puli i Labinu, rezultati su bili lošiji u usporedbi s manjim mjestima kao što su Žminj, Kršan, Pićan i Sveti Petar u Šumi.

Zaključujemo kako je očuvanje dijalekta, tradicije i kulturne baštine kraja u kojem živimo od iznimne važnosti, kako u većim sredinama tako i u manjim, stoga je neophodno prenositi znanje i vrijednosti našeg zavičaja na nove naraštaje čime se pozitivno utječe na djetetov rast i razvoj.

10. LITERATURA

1. BERTOŠA, M. (1968.) Pregled povijesti Istre. U: Peruško, T. et al. (ed.). Knjiga o Istri. Zagreb: Školska knjiga.
2. BERTOŠA, M. (1995.) *Istra: Doba Venecije*. Pula: ZN "Žakan Juri".
3. BERTOŠA, M. (2006.) U znaku plurala. Višebrojni i višeslojni identiteti istarski (kroki ranoga novovjekovlja; XVI – XVIII stoljeća). U: Manin, M. Et al. (eds.). *Identitet Istre. Ishodišta i perspektive*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.
5. BANOVAČ, B. (1998.) *Društvena pripadnost, identitet, teritorij - sociološko istraživanje regionalne pripadnosti u Istri*. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci.
6. BOURDIEU, P. (1968.) *The Forms of Capital*. U: Richardson, J. F. (ed.). *Handbook of Theory of Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press. Dostupno na: <http://econ.tau.ac.il/papers/publicf/Zeltzer1.pdf> [Pristupljeno: 26. 04. 2021.]
7. DUKOVSKI, D. (2001.) *Rat i mir istarski: model povijesne prijelomnice 1943.-1955*. Pula: C.A.S.H.
8. FILIPOVIĆ, R. (1986.) *Teorija jezika u kontaktu*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti i Školska knjiga.
9. NIKOČEVIĆ, L. i ŠKRBIĆ, N. (2002.) *Način gledanja: Mit o Austriji u Istri*. Pazin: Etnografski muzej Istre.
10. ORLIĆ, O. (2008.) *Mnogoznačje istarskog multikulturalizma*. *Etnol.* [Online] 38 (11). str. 39 – 59. Dostupno na: <https://core.ac.uk/download/pdf/14407077.pdf> [Pristupljeno: 26. 04. 2021.]
11. PAVLIČEVIĆ-FRANIĆ, D. (2006.) *Jezičnost i međujezičnost između sustava, podsustava i komunikacije*. *Lahor.* [Online] 1 (1). str. 1-14. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/10362> [Pristupljeno: 09. 05. 2021.]
12. SOČANAC, L. (2010.) *Studije o višejezičnosti*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
13. VRSALJKO, S. i PALEKA, P. (2018.) *Pregled ranoga govorno-jezičnoga razvoja*. *Magistra ladertina.* [Online] 13 (1). str. 139-159. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/217843> [Pristupljeno: 07. 05. 2021.]
14. ŽUPANOVIĆ FILIPIN, N. (2015.) *Usvajanje govora kod dvodijalektalnoga djeteta: jezični razvoj, utjecaji i ishodi*. *Jezikoslovlje.* [Online] 16 (2-3). str. 275-305. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/151436> [Pristupljeno: 09. 05. 2021.]

Internetski izvori:

1. VITKOVIĆ MARČETA, V. (2015.) Hrvatsko-talijanski jezični dodiri u Istri na korpusu časopisa *Naša sloga* od 1900. do 1915. [Online] Dostupno na: [Vitkovic Marceta, Vanessa.pdf \(unizg.hr\)](#)

2. Naslovnica slikovnice „Rapčići Bezačići i Grdelini Bazgoniči“, online izdanje Dječji vrtić Grdelin. [Online] Dostupno na: <https://www.grdelin-buzet.hr/slikovnica-bazgonija-i-bezacija/> [Pristupljeno: 03. 05. 2021.]
3. SOČANAC, L. (2002.) *Talijanizmi u hrvatskome jeziku* [Online] Dostupno na: [12_5354_02.pdf](https://www.dzs.hr/12_5354_02.pdf) [Pristupljeno: 06. 05. 2021.]
4. Statut grada Pule , [Online] Dostupno na: <https://www.pula.hr/hr/opci-podaci/statut/> [Pristupljeno: 26. 04. 2021.]
5. Stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama, [Online] Dostupno na: <https://www.dzs.hr/> [Pristupljeno: 26. 05. 2021.]
6. Opće informacije o mjestu Kršan, [Online] Dostupno na: <https://www.istra.hr/hr/destinacije/krsan> [Pristupljeno: 20. 05. 2021.]
7. Opće informacije o mjestu Žminj, [Online] Dostupno na: <https://www.zminj.hr/> [Pristupljeno: 20. 05. 2021.]
8. Istarska enciklopedija, [Online] Dostupno na: <http://istra.lzmk.hr/> [Pristupljeno: 20.05. 2021.]
9. Opće informacije o mjestu Labin, [Online] Dostupno na: <http://www.labin.hr/povijest> [Pristupljeno: 20.05. 2021.]
10. Opće informacije o mjestu Sveti Petar u Šumi, [Online] Dostupno na: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2633> [Pristupljeno: 21.05.2021.]
11. Opće informacije o mjestu Pićan, [Online] Dostupno na: <https://www.pican.hr/o-picnu/povijest-picna/> [Pristupljeno: 21.05.2021.]
12. Opće informacije o mjestu Pula, [Online] Dostupno na: <https://www.pulainfo.hr/hr/povijest-pule/10022> [Pristupljeno: 21.05.2021.]
13. Vrsaljko V., Paleka P. , Pregled ranog govorno-jezičnog razvoja, [Online] Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/217843> [Pristupljeno: 20. 05. 2021.]
14. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, [Online] Dostupno na: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/nacionalne-manjine-u-republici-hrvatskoj/talijani/381> [Pristupljeno: 25. 05. 2021.]

11. POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA

Slika 1. Grafički prikaz razvoja govora.....	6
Slika 2. Naslovnica slikovnice „Rapčiči Bezačiči i Gardelini Bazgoniči“	15
Grafikon 1. Spol ispitanika	8
Grafikon 2. Dob ispitanika.....	9
Grafikon 3. Prepoznavanje značenja pojma 'la famiglia' ovisno o mjestu provođenja ispitivanja.....	22
Grafikon 4. Prepoznavanje značenja pojma 'la lampadina' ovisno o mjestu provođenja ispitivanja	23
Grafikon 5. Prepoznavanje pojma 'la bicicletta' ovisno o dobi djeteta.....	24
Grafikon 6. Prepoznavanje pojma 'il piatto' ovisno o dobi djeteta	25
Grafikon 7. Prepoznavanje pojma 'i soldi' ovisno o dobi djeteta	26
Grafikon 8. Prepoznavanje pojma 'la famiglia' ovisno o dobi djeteta	27
Grafikon 9. Prepoznavanje pojma 'l'asciugamano' ovisno o dobi djeteta.....	27
Grafikon 10. Prepoznavanje pojma 'il cuscino' ovisno o dobi djeteta.....	28
Grafikon 11. Prepoznavanje pojma 'il prosciutto' ovisno o dobi djeteta	28
Grafikon 12. Prepoznavanje pojma 'le scale' ovisno o dobi djeteta	29
Grafikon 13. Prepoznavanje pojma 'la lampadina' ovisno o dobi djeteta	30
Grafikon 14. Prepoznavanje pojma 'la carriola' ovisno o dobi djeteta	30
Tablica 1. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Kockica“, Kršan	10
Tablica 2. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Kockica“, Kršan	10
Tablica 3. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Lišnjak“, Pićan	12
Tablica 4. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Lišnjak“ Pićan	13
Tablica 5. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Rapčiči“, Žminj.....	14
Tablica 6. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Rapčiči“, Žminj.....	14
Tablica 7. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Pjerina Verbanac“, Labin	16
Tablica 8. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Pjerina Verbanac“, Labin	17
Tablica 9. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Pula“, Pula.....	19
Tablica 10. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Pula“, Pula.....	19
Tablica 11. Kumulativni prikaz rezultata – DV „Olga Ban“, Sveti Petar u Šumi.....	20
Tablica 12. Rezultati prema dobi ispitanika – DV „Olga Ban“, Sveti Petar u Šumi...	21
Tablica 13. Broj ispitanika prema dobi i mjestu predškolske ustanove	24
Tablica 14. Ispitanici prema spolu i mjestu predškolske ustanove.....	31

12. PRILOZI

- Anketa „Talijanizmi u govornom jeziku djeteta“

ANKETA

Naziv vrtića:

Mjesto vrtića:

Naziv skupine:

Odgojitelj/ica:

Dob djeteta:

- a) 3 godine b) 4 godine c) 5 godina d) 6 godina e) 7 godina

Spol djeteta:

- a) muško b) žensko

ZADATAK:

Odgojitelj/ica čita talijanske riječi, a dijete spaja riječ sa sličicom ovisno o tome na što ga ta riječ podsjeća. Dijete ne navoditi na odgovore, već mu samo objasniti kako je potrebno u trenutku kada odgojitelj pročita riječ spojiti tu riječ sa slikom. Odgojitelj/ica može djetetu pokazati sve što je potrebno ako zaključi da dijete samostalno ne razumije zadatak. Sa svakim djetetom je potrebno ili individualno odraditi zadatak ili u grupama do troje djece, kako djeca ne bi jedni od drugih kopirali odgovore.

1) LA BICICLETTA

2) IL PIATTO

3) I SOLDI

4) LA FAMIGLIA

5) L'ASCIUGAMANO

6) IL CUSCINO

7) IL PROSCIUTTO

8) LE SCALE

9) LA LAMPADINA

10) LA CARRIOLA

13. SAŽETAK

Poticanje razvoja govora, učenje stranog jezika te prisutnost dijalekta i tradicijskih vrijednosti veoma su važni za djecu rane i predškolske dobi. U prvom dijelu rada govori se o povijesti i multikulturalnosti Istre, odnosno o povijesti vlasti u Istri, posebice prisutnosti talijanske vlasti. U nastavku teorijskog dijela razjašnjeni su pojmovi jezik u dodiru i dvojezičnost s posebnim osvrtom na vertikalnu dvojezičnost. Poseban naglasak stavljen je na razvoj leksika kod djece predškolske dobi.

Drugi dio rada usmjeren je na istraživanje „Talijanizmi u govornom jeziku djece“. Istraživanju je pristupilo 117 djece iz 7 predškolskih ustanova u sedam različitih gradova/mjesta. Mjerni instrument bio je radni listić kreiran za potrebe istraživanja. Analiza rezultata provedena je prema mjestu odgojno-obrazovne ustanove, odnosno za svaki pojedinačni vrtić, dobi i spolu ispitane djece. Ustanovilo se kako postoje vidljive razlike u ostvarenim rezultatima. Ovisno o mjestu provođenja istraživanja, najbolji rezultati u poznavanju talijanizama ostvareni su u Žminju dok su najlošiji rezultati ostvareni u Puli. Rezultati su pokazali kako starija djeca bolje prepoznaju zadane pojmove ali nisu utvrđene značajne razlike ovisno o spolu ispitane djece. Ovim smo istraživanjem željeli ukazati na važnost očuvanja kulturne baštine kraja iz kojeg djeca dolaze.

KLJUČNE RIJEČI: talijanizmi, dijalekt, jezik, predškolska ustanova, predškolska djeca

14. SUMMARY

Encouraging speech development, learning a foreign language and the presence of dialect and traditional values are very important for children of early and preschool age. The first part of the paper discusses the history and multiculturalism of Istria, ie the history of government in Istria, especially the presence of Italian government. In the continuation of the theoretical part, the terms language in touch and bilingualism are clarified with special reference to vertical bilingualism. Special emphasis was placed on the development of vocabulary in preschool children.

The second part of the paper focuses on the research "Italianisms in the spoken language of children". The survey was attended by 117 children from 7 preschools in seven different cities / towns. The measuring instrument was a worksheet created for research purposes. The analysis of the results was carried out according to the location of the educational institution, ie for each individual kindergarten, age and gender of the examined children. It was found that there are visible differences in the results achieved. Depending on the place of the research, the best results in the knowledge of Italianisms were achieved in Žminj, while the worst results were achieved in Pula. The results showed that older children better recognize the given terms, but no significant differences were found depending on the gender of the examined children. With this research, we wanted to point out the importance of preserving the cultural heritage of the area from which children come.

KEY WORDS: Italianisms, dialect, language, preschool institutions, preschool children

14. SOMMARIO

Incoraggiare lo sviluppo del linguaggio, l'apprendimento di una lingua straniera e la presenza del dialetto e dei valori tradizionali in età prescolare è importantissimo. La prima parte dell'articolo discute la storia e il multiculturalismo dell'Istria, ovvero la storia del governo in Istria, in particolare la presenza del governo italiano. Viene spiegato nel dettaglio come le lingue entrano in contatto, il concetto del bilinguismo istriano e in particolare il bilinguismo verticale. Un occhio di riguardo è stato riservato allo sviluppo del vocabolario nei bambini in età prescolare.

La seconda parte del lavoro è incentrata sulla ricerca "Italianismi nella lingua parlata dei bambini". Alla ricerca hanno partecipato 117 bambini di sette scuole dell'infanzia in sette diverse città/paesi. Lo strumento di ricerca era una scheda creata ai fini della ricerca. I risultati sono stati analizzati in base all'ubicazione della scuola dell'infanzia, all'età e al sesso dei bambini che hanno partecipato alla ricerca. Sono state riscontrate differenze visibili nei risultati ottenuti. A seconda del luogo della ricerca, i migliori risultati nella conoscenza degli italianismi proposti sono stati ottenuti a Gimino, mentre i risultati peggiori sono stati individuati a Pola. I risultati hanno mostrato che i bambini più grandi riconoscono meglio i termini indicati, non sono però state registrate differenze significative a seconda del sesso dei bambini esaminati. Con questa ricerca abbiamo voluto sottolineare l'importanza di preservare il patrimonio culturale del territorio da cui provengono i bambini.

PAROLE CHIAVI: Italianismi, dialetto, lingua, scuola dell'infanzia, bambini in età prescolare